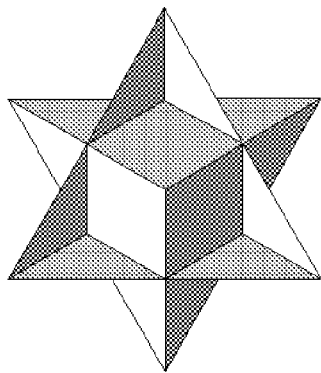

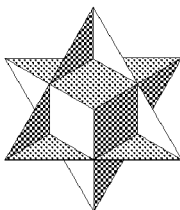
URANIA

Orgaan van de Stichting
Werkgemeenschap van Astrologen

jan. 2002
jg 96 nr 1

WINTER

Uitgangspunten van de Werkgemeenschap van Astrologen

1. Astrologie is de leer van de universele interdependentie van alle verschijnselen en berust op de fundamentele Wet van Analogie.
2. Horoscopie is een praktische toepassing van de astrologie.
3. In de WvA werkt men vanuit één grondgedachte, zowel voor de techniek als voor de duiding, neergeslagen in het APC-systeem. Hiermee wordt het individuele karakter van elk tijd-ruimtelijk verschijnsel zichtbaar gemaakt.

Doelstellingen

De Stichting heeft ten doel de astrologie in dienst te stellen van de menselijke ontwikkeling. Zij tracht dit te bereiken door:

1. Studie en onderzoek van de astrologie.
2. Verdieping van inzicht in de achtergronden en hulpwetenschappen van de astrologie.
3. Onderwijs in de astrologie, haar achtergronden en haar hulpwetenschappen.

Werkwijze

De Stichting ontwikkelt onder meer de volgende activiteiten:

1. Zij organiseert in het centrum van het land bijeenkomsten.
2. Zij stimuleert regionale werkgroepen, de zogenaamde Regio's.
3. Zij geeft lezingen.
4. Zij verzorgt opleidingen.
5. Zij geeft het blad URANIA uit.
6. Zij verzorgt publicaties op astrologisch gebied.
7. Zij beheert een bibliotheek voor haar donateurs.

Correspondentieadres van de WvA

Stichting Werkgemeenschap van Astrologen
Postbus 13131
3507 LC UTRECHT
tel. secretariaat 010 - 453 27 08, fax 010 - 453 18 76

Internet

e-mail secretariaat: stichtingwva@yahoo.com of
stichtingwva@geocities.com, webadres WvA:
<http://www.geocities.com/stichtingwva>

Gironummer

517125 t.n.v. Stichting WvA te Utrecht

KvK inschrijving

nr. 41188295 te Amersfoort

URANIA is het officiële orgaan van de Stichting Werkgemeenschap van Astrologen, WvA. ISSN 1384 - 0290

Losse nummers zijn verkrijgbaar door overmaking van € 5,00 per exemplaar (+ € 2,00 porto) op gironummer 51.71.25 t.n.v. de penningmeester van de WvA te Utrecht. WvA-donateurs ontvangen URANIA gratis.

Kopij voor URANIA

URANIA verschijnt driemaandelijks. Kopij naar Ingmar de Boer (zie adressen WvA achterin), of naar het e-mailadres van het secretariaat: stichtingwva@geocities.com.

Kopij voor het lentenummer 2002 (jg. 96 nr. 2) moet voor 1 maart 2002 in het bezit zijn van de redactie.

Horoscopen in URANIA zijn berekend met behulp van het computerprogramma ASTRAL 3.21. Voor de berekening van de sectorgrenzen wordt gebruikgemaakt van de APC-methode. De planeetposities worden topometrisch en op ware plaats bepaald. Voor de majeure aspecten wordt een orb gehanteerd van 7,5° en voor de mineure aspecten een orb van 3,75° aan weerszijden van het absolute aspect.

Colofon

Redactie:	Ingmar de Boer (eindred. & lay-out) Upageya Elbers Manja van der Toorn
Red. assistentie:	Titia Ram
Druk en afwerking:	Drukkerij HumaDruk te Rotterdam

Auteursrechten

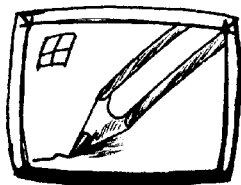
Gehele of gedeeltelijke overname van de inhoud is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie of met bronvermelding.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van een artikel berust bij de auteur.

INHOUD

Van de Redactie	Ingmar de Boer 1
Van de Kern	Theo Ram 2
DE VERENIGING VAN MENS EN UNIVERSUM OF DE FILOSOFISCHE SUBJECT-OBJECT-VERHOUDING	Roland van Vliet 3
BROERS EN ZUSTERS	E.I.K. Esser 13
EEN MIDDAGJE MET HILDEGARD KNEF	Jan Moerbeek 18
PLANETENSpraak	Upageya 18
Geboekt	Martha Laméris 20
Nieuws en actualiteiten	Manja van der Toorn 20
Adressen WvA	achterflap

VAN DE REDACTIE

In dit nummer van URANIA een uitgebreid stuk van Roland van Vliet, een weergave van de lezing die hij op 12 mei 2001 heeft gehouden op de WvA-donateursdag. De tekst is vanaf audiocassette op papier gezet door Lenny van Nieuwburg. Een van de eerste keren dat ik Roland een lezing hoorde geven over een filosofisch onderwerp kwam met name de filosofie uit de Oudheid aan de orde. Na de lezing sprak ik met een van de aanwezigen, en merkte op dat het ook interessant geweest zou zijn om een aantal van de behandelde thema's ook aan de hand van de moderne filosofie te onderzoeken, en ik noemde onder meer Sartre en Nietzsche als voorbeelden. Alsof Roland dit gesprek gehoord had, heeft hij in deze lezing de lijn van de existentialistische filosofen als onderwerp genomen. Hij wist met zijn verhaal feilloos in te haken bij de WvA-filosofie over subject en object, die we kunnen vinden in de verschillende publicaties van de WvA. De filosofie van subject en object is uiteraard door de eeuwen heen een centraal thema geweest in vele levensbeschouwingen, en de studie ervan vanuit het perspectief van de astrologie kan zeer vruchtbaar zijn.

Tussen de tekst in dit nummer vindt u hier en daar citaten van de filosoof Søren Kierkegaard, die soms ook betrekking hebben op de thematiek van Roland's verhaal.

Het tweede deel van het artikel van Douwe van Zwol over de wiskundige achtergrond van het APC-systeem is uitgesteld naar het lentenummer. Het bevat onder meer een afleiding van de formules voor λ -z en β -z, en belooft interessant te worden.

Na het artikel van Roland volgt het vierde en laatste artikel in de reeks voordrachten van Bert Esser, gehouden in april 1993, over het onderwerp *Broers en zusters*.

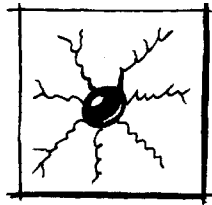
Van Jan Moerbeek kregen we een verslag van de werkbijeenkomst van Douwe van Zwol over Hildegard Knef, waarin ook de astrologische discussiepunten van die middag worden besproken.

Planetenspraak is ditmaal een sterk doorvoeld stuk van Upageya, die opnieuw de gevoelsplaneten onder de loep heeft.

Het beloofde verslag van de activiteiten in de Regio's wordt voorlopig uitgesteld. Er waren nog weinig berichten van de Regio's binnengekomen. Wanneer die alsnog komen ziet u het verslag in URANIA.

In *Geboekt* weer een viertal lezenswaardige boeken. De omschakeling naar de euro is bij de WvA nog niet geheel voltooid, zoals ook te zien is aan de prijzen die bij de boeken zijn vermeld. De boekhandelaar zal het u ongetwijfeld vooralsnog niet euvel duiden als u uw laatste exemplaren van onze verdwijnende nationale munt bij hem besteedt. ■

Ingmar de Boer

De locatie van de werkbijeenkomsten

Het is blijkbaar een weerkerend thema: waar houden we onze werkbijeenkomsten? Enkele uitgangspunten die de Kern daarvoor hanteert zijn de volgende:

- a. De ligging moet in het midden des lands zijn
- b. De bereikbaarheid met openbaar vervoer en auto moet goed zijn
- c. Er moet ruime parkeergelegenheid zijn
- d. De prijs moet zo laag mogelijk zijn en in elk geval op te brengen
- e. Bij voorkeur moet de ruimte en omgeving aangenaam zijn om in te vertoeven
- f. De ruimte moet gedurende 7 maanden per jaar steeds op de 2^e zaterdag van de maand beschikbaar zijn

Congrescentra en andere zalenverhuurbedrijven weten in toenemende mate een prijs te bedingen die voor een non-profitorganisatie als de WvA steeds moeilijker is op te brengen. Ook dit jaar werden we weer met een prijsverhoging geconfronteerd die ons het financiële water aan de lippen doet staan. De Kern is dus weer op zoek gegaan en is wederom terecht gekomen bij de Vrije Hogeschool te Driebergen tegenwoordig het landgoed De Reehorst genaamd. In het verleden hadden we daar het probleem dat aan criterium 7 niet voldaan kon worden. Voor de komende twee seizoenen is dat in elk geval wel het geval. Bovendien is de prijs beduidend lager dan die in Amersfoort. Aan de overige criteria werd al voldaan, zodat de Kern een goede keus denkt te hebben gemaakt.

De cursus van Paula Schreurs

Het verheugt de Kern zeer de cursisten van de cursus *Systematische horoscoopduiding* van Paula Schreurs en de overige donateurs te kunnen meedelen dat de langverwachte en enkele male uitgestelde uitreiking der certificaten definitief tijdens de werkbijeenkomst in januari 2002 plaats zal vinden. Het is de bedoeling dat dit na de lezing zal geschieden, omstreeks 16h30. Wij verwachten natuurlijk alle cursisten en vele belangstellende donateurs. De cursus wordt op dit moment voortgezet met twee groepen cursisten, elk op een andere avond, een maal per maand bij Paula thuis. Er wordt hard gewerkt, zowel op de avonden als thuis. De cursisten krijgen door deze opzet veel individuele aandacht.

Een der cursisten, Ton Elbertse uit Hilversum is door de Kern aangezocht om tezamen met Paula een lezing over het WvA-systeem te houden voor de AVN te Amersfoort. Ton heeft daarbij de technische kant van het systeem voor zijn rekening genomen en Paula de duidings- en filosofische kant. Naar verluidt is het een zeer geanimeerde dag geweest waarin men elkaar met respect tegemoet is getreden. Bovendien bleek dat ook de leden van de AVN zich goed hadden voorbereid en dus in staat waren een aantal indringende vragen te stellen. Paula en Ton, hulde!

De werkbijeenkomst met Douwe van Zwol

Elders in dit blad vindt u een impressie van deze middag in november, van de hand van Jan Moerbeek. Mij rest slechts op te merken dat het een buitengewoon fijne en interessante astrologische middag was, waarin een zinnvolle uitwisseling plaatsvond onder de duidelijk bevlogen leiding van Douwe. Het valt te betreuren dat slechts zo weinigen aanwezig waren. Voordeel van een klein aantal aanwezigen is natuurlijk wel dat ieder individueel meer aandacht kan krijgen. U kunt in februari een tweede middag onder leiding van Douwe tegemoet zien. Komt allen. ■

Theo Ram, voorzitter

Twee aforismen van Sören Kierkegaard

God laat zich slechts kennen

naarmate de mens zichzelf wil kennen;

dat stelt Hem voldoende veilig

tegen alle wijsneuzen.

Hoe meer een mens vergeet,

tot des te meer gedaanteveranderingen

is hij in staat;

hoe meer hij zich echter

te binnen weet te brengen,

des te goddelijker wordt zijn leven.

DE VERENIGING VAN MENS EN UNIVERSUM OF DE FILOSOFISCHE SUBJECT-OBJECT-VERHOUDING

Roland van Vliet

Dit artikel is een weergave van de lezing die Roland van Vliet ter gelegenheid van de WvA donateursdag heeft gehouden op 12 mei 2001 in Congrescentrum de Eenhoorn te Amersfoort. De redactie heeft geprobeerd zoveel mogelijk de geest van het gesproken woord te behouden. (Red.)

De subject-objectverhouding

Ik wil proberen om een idee te geven vanuit de filosofie hoe je over subject, object, subject-objectverhouding zou kunnen denken. Het is mij gevraagd om dit uit filosofisch perspectief te doen en ik zal dan vanuit die filosofie gebruik maken van verschillende denkers. Want in de filosofie kun je een bepaalde filosofie als gedachte nemen, die je weer met een andere filosofie als gedachte kan verbinden, zodat je zelf in je eigen denkontwikkeling steeds te rade kunt gaan bij bepaalde filosofen en dan de vraag stellen: hoe denk ik daar nu zelf over of zou ik bepaalde standpunten met elkaar kunnen verbinden. Dan begrijp ik, dat ik met experts samen ben, u bent astroloog en ik hoop, dat het een bijdrage kan zijn aan uw praktijk. Ik heb begrepen, dat u heel gedifferentieerde opvattingen heeft over subject-object. Ik begrijp, dat je kunt zeggen, dat de wijze waarop de 7 planeten doorwerken in de mens, samenhangt met de subjectgestalte en dat het gebied van de sectoren in breder verband ook nog in verbinding te brengen zijn met het kosmische gebied van de zodiakale tekens de objectieve wereld genoemd kunnen worden en dat dit hele samenspel, die interactie tussen mens en wereld de ontwikkeling van de mens weergeeft. Je zou dit zelfs kunnen terugvoeren naar vorige levens. En mogelijk zelfs een perspectief in de verre toekomst kunnen zien, naar de levensthema's, die je in het Pars zou kunnen vinden. Nu wil ik proberen om op een veel basaler niveau die vraag te stellen naar het subject en dat wat bij de objectieve wereld hoort. Ik denk, dat we dan zouden moeten beginnen helemaal daar, waar de menselijke ontwikkeling begon, op het moment, wat je in christelijke termen zou kunnen noemen: de zondeval of in theosofische woorden: het moment, dat de monade of de diepste geestelijke kern, een belichaming kiest.

De dromende Adam zonder subject volgens Kierkegaard

Op dit moment kunnen we geholpen worden door op weg te gaan bij de filosofie van Søren Aabye Kierkegaard (1813 - 1855), die de vader van het existentialisme wordt genoemd. Het existentialisme is de filosofie, die ervan uitgaat, dat ik als mens besta, in het zijn geworpen ben en dat ik alleen maar vanuit mijn persoonlijke zijn, een openheid heb tot de werkelijkheid en vanuit mijn eigen persoonlijke zijn, de vraag stel: wat is de zin van die werkelijkheid. Het existentialisme komt niet direct vanuit een metafysisch

concept, maar wil direct, vanuit de persoonlijkheid, beginnen met filosoferen. In dat existentialisme kun je zowel religieus denken (Karl Jaspers) als ook atheïstisch (Jean Paul Sartre).

Nu heeft Kierkegaard een boek geschreven en dat heet *Het begrip Angst*. Dit is bij uitstek een heel persoonlijk existentieel fenomeen. Kierkegaard was op gegroeid in Kopenhagen. Zijn vader was een uiterst streng theologisch denker, die er van uitging, dat de gevolgen van de zondeval de erfzonde met zich mee heeft gebracht en dat we niet meer het vermogen om zelfstandig te denken hebben. Dit is een argument, dat tot Augustinus terug te voeren is. De vader van Kierkegaard verkeerde in zulke armoedige omstandigheden, dat hij ooit op de heide in Jutland de Godheid vervloekt had en daarna had hij daar zulke diepe schuldgevoelens van, dat in de omgeving, waar Søren Kierkegaard opgroeide een stemming was van: een totaal gebrek aan vreugde, omdat het duidelijk voor zijn vader was, dat hij verdoemd was. Søren Kierkegaard komt tot een heel andere opvatting, een heel andere benadering van de zondeval. Die spreekt mijzelf heel erg aan, omdat ik denk, dat we daardoor heel goed zouden kunnen begrijpen wat de voordelen van die zondeval zijn geweest.

Søren zegt: als je tot een begrip zou willen komen wie Adam was, voordat hij tot de zondeval kwam, dan kun je (en dat is typisch existentieel) bij jezelf nagaan, waar ergens in jou nog die dromende Adam is. Ergens in jou is er nog die Adam van voor de zondeval. Er is een bepaald moment geweest in jouw ontwikkeling, dat je tot die zondeval gekomen bent. Voor Søren is dat dan in een leven, ergens in je jeugd, maar je zou ook nog kunnen nadenken over langere tijd terug, ergens bij de eerste incarnatie. Nu schrijft Søren, dat Adam voor de zondeval een dromende geest had en dat Adam niet een bewustzijn had van zichzelf, maar dat hij volkomen opgenomen was in de alomtvattende ruimte van de Godheid, die zowel om hem als door hem heen stroomde. Hij was dus in werkelijke eenheid met de goddelijke wereld, maar had geen zelfbewustzijn.

Nu denk ik, dat het heel kenmerkend is, dat Søren Kierkegaard van Adam zegt, dat hij een dromende geest is, want als je nu bij jezelf zou nagaan, wat er gebeurt als je denkt, dan ben je uitermate wakker en heb je ook het sterkste zelfbewustzijn. Als ik in mijn voelen kom (als ik bijvoorbeeld de vreugde voel van de bloeiende boom in de lente), komt al zozeer die werkelijkheid van die boom in mij (en in mijn voelen werkt een droomachtig bewustzijn), dat de subject-objectverhouding daar niet te sterk is.

Ik kan in dat gevoel veel minder sterk zeggen, dat *ik* het ben, die dat denk. In het voelen komt de werkelijkheid helemaal in mij, mijn subject is een soort zintuig geworden, waar de te voelen werkelijkheid door waargenomen kan worden. De verhouding van mijn subject en die boom is veel minder scherp. Die boom is voor een bepaald deel al in mij. Ik voel de vreugde van die boom aan mij. Dus ik denk, dat het heel kenmerkend is, hoewel Kierkegaard het zelf niet verder uitlegt, dat Kierkegaard van Adam zegt, dat op het moment dat hij volledig in die eenheid verkeert, Adam een dromende geest had. Voelend, maar niet sterk van zichzelf bewust.

Sören Aabye Kierkegaard, getekend door zijn neef

Nu gebeurt er het volgende: Adam hoort de stem van de Godheid, die zegt: gij zult niet eten van de boom van kennis van goed en kwaad, anders zult gij sterven, maar Adam wist totaal niet wat de boom van kennis van goed en kwaad was, maar voelde dat er daardoor het verlangen werd gewekt om te eten van die boom. Misschien lag het al in de intentie van de Vader, de diepe wetmatigheid, dat als je iemand iets verbiedt, je hem juist uitnodigt, om die wet te overtreden. Ik heb het idee, dat de Godheid dit heeft geweten en zo Adam in een ontwikkeling bracht. Het wekte in Adam een gevoel van sympathie of van verlangen.

Adam wist ook totaal niet, wat het was te moeten sterven, maar het wekte in hem een gevoel van antipathie of angst en in deze tweeheid van gevoelens, die in zijn subject gewekt

werden, die tweeheid van sympathie (van verlangen) en antipathie (angst) ontstond de zielestemming, die je zou kunnen karakteriseren als de zoete angst voor de vrijheid. Nu heeft Adam gevolg gegeven aan dat verlangen en heeft daarmee de angst overwonnen en heeft toen de kwalitatieve sprong van de zonde gemaakt. En nu krijg je een heel andere situatie: nu zegt Kierkegaard, dat het ik in Adam gesteld is, en wakker geworden. Anders gezegd: Adam is van zichzelf bewustgeworden. Zijn oorspronkelijke kiemkrachtige ikkrachten zijn in het bewustzijn vrij gekomen, daardoor is hij tegenover de wereld komen te staan. Nu is er het dualisme ontstaan tussen het ik en de wereld.

De begeerte geeft bewustzijn van degene die begeert

Ik denk nu door op Kierkegaard, ik denk dat het samenhangt met ons thema. Adam voor de zondeval, kende geen onderscheid tussen subject en object. De Goddelijke, objectieve wereld, stroomde zo door hem heen, dat het tegelijkertijd zijn subject omvatte en doordrong: er was geen onderscheid tussen subject en object. Adam was één met de Goddelijke werkelijkheid, maar niet bewust van zichzelf. Nu kun je zeggen: dat is nu het grote voordeel van de zondeval, dat nu het ik van de mens gewekt is, dat je je bewust kan worden over jezelf, want daardoor ben je tegenover de wereld komen te staan. Nu is de subject-objectsplitsing geboren en eigenlijk kun je dit niet alleen bij Kierkegaard terugvinden, maar dat kun je ook bij Boeddha terugvinden, want Boeddha zei immers dat op het moment dat de ziel zich met de lichaamskern verbindt, in de embryonale ontwikkeling, ontstaat *vorm en naam*. Dat betekent, doordat de ziel sferisch was en als het ware de hele Goddelijke wereld doordrong, je op het moment dat je incarneert en je met een lichaam verbindt, je je losmaakt uit die sferische hemel, waarin je je niet sterk bewust was van jezelf. Je komt in het lichaam en nu ben je iemand naast de ander en dat betekent: *vorm en naam*. De geboorte van je ik. De subject-objectsplitsing heeft dus ook Boeddha al aangegeven.

Wat kan je nu als voordeel kunnen zien van die splitsing? Ik ben me van mijzelf bewust geworden. Doordat ik een begeren heb gehad naar de boom van kennis van goed en kwaad ontstaat zelfbewustzijn. Op het moment dat ik iets ga begeren terwijl ik in eenheid verkeer met de hele Goddelijke werkelijkheid, en ik één object eruit haal en daar specifiek mijn aandacht opricht ben ik mij immers tegelijkertijd ook bewust geworden van mijzelf, als degene die begeert. Het begeren heeft in mij wakker gemaakt, dat ik een ik ben. Dat is, als ik het geesteswetenschappelijk onder woorden mag brengen, de gave die de Luciferische geesten aan de mensheid hebben geschonken, dat zij de mogelijkheid hebben vrij te worden. Maar wij hebben daarmee wel de oorspronkelijke eenheid verloren, want ik ben het nu zelf die bewust geworden is van mijzelf, ik heb nu een bewustzijn van mijn subject en nu heb ik de mogelijkheid om mijn eigen handelingen te bepalen en kan verantwoordelijkheid dragen voor mijn handelen. Theosofisch onder woorden gebracht: op dit moment begint het karma.

Ik kan met die vrijheid handelen, maar ik ben heel onbewust van mijzelf en door middel van het karma, als een spiegel van de gevolgen van mijn handelingen, kan ik uiteindelijk de kwaliteit van de oorzaken van mijn handelingen leren kennen en daardoor kan ik verantwoording dragen over mijn handelingen.

Het zelfgevoel van het lichaam voorwaarde voor het zelfbewustzijn

Nu zou je door kunnen gaan en kunnen vragen, wat is daar nu mee bedoeld: de subject-objectverhouding. Het subject is hier een bewustzijn van mijn eigen geest-ziel. Ik ben bewust geworden van mijn eigen geest-ziel. Je zou ook kunnen zeggen: doordat ik een verlangen heb gehad om van de boom van kennis van goed en kwaad te eten ben ik bewust geworden van mijzelf en dit is ook het moment, dat ik in mijn lichaam kom, want door de zondeval ontstaat er een sterkere materialiteit van het lichaam en dat lichaam geeft mij een zelfgevoel, wat een dier ook heeft. Als je een lichaam hebt, heb je een gevoel aan je lichaam van je eigen zelf, van je subject. Je zou kunnen zeggen: als we geen lichaam hadden gehad, dan denk ik dat we niet op die wijze tot zelfbewustzijn waren gekomen als dat nu het geval is. Want wat gebeurt er als je een denkende geest zou zijn, die niet in een lichaam zou zijn, dan kun je die geest overal op richten op het gehele universum. Want waarom zou je je geest op jezelf richten? Als je geen lichaam hebt om een lichaamsgevoel te hebben, dan blijf je met je denken onverschillig naar jezelf. De waarde van de zondeval is doordat je een lichaamsgevoel hebt gekregen je je menselijke denken kan inzetten om te denken over jezelf en die denkende zelfbepaling, dat is mijn vrijheid.

De denkende zelfbepaling geeft de sterkste vorm van subjectief beleven, dan ben ik namelijk het meest mijzelf. Als ik over mijzelf ga nadenken kan ik ook zelf bepalen hoe te handelen. Dan zou je dus de vraag kunnen stellen: wat is dan objectief? Eigenlijk zou je moeten zeggen: ook al heb ik een lichaamsgevoel, heb ik toch de mogelijkheid om met mijn denken, met mijn geest, mijzelf los te maken van mijn lichaam. Ik ben mijn lichaam niet: ik heb een lichaam, ik kan het beleven. Dat betekent, dat mijn lichaam, hoewel ik daar helemaal in doordring, eigenlijk ook bij de objectieve wereld hoort. Mijn lichaam is mijn individualiserende wereldsubstantie. Dat lichaam dat je hebt, die huid die je hebt, dat zijn fysieke elementen, die je overal in de wereld terugvindt. Ik heb het geïndividualiseerd, maar de substantie van de wereld hoort eigenlijk bij de objectieve wereld, alleen mijn subject werkt er door heen en in de mate waarin mijn subject daardoor heenwerkt, als je karmisch zou denken, ben ik in die staat van zijn gekomen, dat ik door mijn denkende zelfbepaling, die het handelen aanstuurt, gedachten tot stand breng en tot handelingen kom, die uiteindelijk in een volgende incarnatie de vormkracht geeft of het karakterbeeld, hoe mijn lichaam er dan zal uitzien. We gaan daar straks verder nog op door, want dan kun je zien: dat is een doorwerking van het subjectieve in het objectieve. Maar de substantie is wereldsubstantie.

De tegenstellingen die voortkomen uit de dualiteit van ik en wereld

Ik probeer weer verder door te denken op Kierkegaard. Dit is eigenlijk zo interessant, wat Kierkegaard doet. Nu kun je bijna de belangrijkste filosofische tegenstellingen naast elkaar plaatsen, die komen allemaal voort uit de fundamentele tegenstelling van ik en wereld. Met het ik is heel sterk de geest verbonden en met de wereld de materie. Daardoor vind je hier ook de aantoonbare tegenstelling van geest en materie. Nu zou je kunnen zeggen: mijn ik, mijn geest, is met name mijn denken en mijn denkende zelfbepaling, die daar werkzaam is. Denken is dat wat bij de wereld behoort, waardoor er toegang in de wereld is. Denken is een activiteit, die ik zelf moet volbrengen. Zodra ik mijn ogen open of mijn oren open, komt de wereld in mij. Als een wesp mij steekt, heb ik een onmiddellijke gewaarwording van de objectieve wereld. Het waarnemen hoort bij de wereld. Nu ben ik het wel, die waarneem, met de nadruk op het ik, maar als ik de nadruk op het waarnemen leg, dan is het de wereld. Je leeft toch in zo'n polariteit, als kind heb je voortdurend waarnemingen, maar je moet nog helemaal leren om deze tot begrip te brengen. Je ouders, je opvoeders leren je dit. Uiteindelijk kun je het ook zelf doen, dat je de juiste interpretatie doet van de waarnemingen die je krijgt. De waarnemingen zijn passief, de denkactiviteit is actief. Daardoor is het Ik met het denken verbonden om de werkelijkheid te begrijpen. Ik moet mezelf in activiteit brengen om de wereld te begrijpen. Met het ik interpreteer je een bepaalde waarneming van de wereld. Ik moet zelf actief zijn om de juiste interpretatie te vinden. Zo is de polariteit van denken en waarnemen met de polariteit van ik en wereld verenigd.

Zondeval voorwaarde voor vrijheid van de eigen denkweg

Rudolf Steiner zegt in zijn *Filosofie der vrijheid*: "als ik het menszijn filosofisch beschouw, dan zijn denken en waarnemen constitutioneel gescheiden". Ik denk dat je dan kunt zeggen: daardoor is het mijn oervrijheid, dat ik mijn eigen weg tot de waarheid kan gaan. Want stelt u zich voor, dat je de werkelijkheid waarneemt en onmiddellijk de kosmische intelligentie naar mij toestroomt. Dan ben ik al een universeel mens. Dat hoeft ik dan ook niet te ontwikkelen, maar als ik vrijheid wil ontplooiën, dan betekent het dat misschien de waarnemingswerkelijkheid wel gegeven is, objectief, maar dat ik het ben, die vanuit mijn subject, diezelfde begrippen en de samenhang ervan moet vinden, en dat het mijn eigen individuele weg tot de universele waarheid wordt. Je kunt zeggen dat, doordat denken en waarnemen constitutioneel gescheiden zijn, ik een vrij mens ben. Als we ons ontwikkelen naar de waarheid in het kenproces, kan ik ook in het handelingsproces die ideeën van de waarheid vinden, die ik dan als motieven aan mijn handelen ten grondslag kan leggen.

Als ik ook doorzie, dat als ik het begrip liefde vind in mijn waarnemen, dan kan ik dat in mijn handelingsleven brengen, maar dan ben ik het weer, die dat doet. Het is mijn vrijheid om het begrip liefde in mijn handelen te verwerkelijken.

Juist daarin beleef ik in mijn subject mijn vrijheid. Zeker moet ik het begrip liefde leren kennen in de omgeving, maar dan kan ik met mijn onderzoekende geest proberen te begrijpen: wat is nu dat gevoel, wat mij zo aanspreekt bij die ander? Wat is dat voor een kwaliteit? En als dit mij tot een idee van de liefde heeft gebracht, dan kan ik met mijn levende denken, dat idee als mijn motief van mijn handelen ten grondslag leggen. Want als er niet een werkelijk begrip is van de liefde, dan zou ik als het ware alleen in een gedragsimitatie vervallen en dan valt uiteindelijk toch mijn intentie weg. Je zou nog een polaire tegenstelling uit de scheiding tussen ik en wereld kunnen vinden: de Platonische tegenstelling wezen en verschijningsvorm. Met alleen het waarnemen zie je de verschijningsvorm van het wezen van de liefde, dat je met het denken kunt vinden. Zo kun je die verschijningsvorm door eigen innerlijke denkactiviteit weer tot het wezen terugvoeren.

Uit het denken van Kierkegaard kunnen we zeggen, dat door de zondeval, de splitsing subject-object is geboren en dat dat het grote voordeel geeft van mijn vrijheid. Ik kan zelf nu met mijn denken mijn eigen morele handelen bepalen, mijn eigen weg tot de waarheid gaan. Je zou werkelijk kunnen zeggen: de subject-objectsplitsing is de voorwaarde voor de menselijke vrijheid.

[Vraag uit het publiek] Is er volgens jou maar één waarheid, of is die voor ons allen toch verschillend? En over welke waarheid heb jij het dan?

[Antwoord van Roland] Als je uitgaat van het idee, dat we allemaal onze eigen weg tot de waarheid hebben en dat de waarheid zelf de waarheid is, dat is universeel, dan kan alleen de wijze waarop wij daartoe komen geheel verschillend zijn. Je kunt als bioloog heel bepaalde waarnemingen van de dieren hebben, daardoor kun je, als je doordenkt op de vraag hoe de dieren met elkaar omgaan, wat voor wetmatigheden daar werken, uiteindelijk doordringen tot hogere wetmatigheden, die er in de hele kosmos leven. Je zou dit echter ook kunnen doen via een andere toegangsweg, bijvoorbeeld de psychologie en daarna kun je je ook nog afvragen, waarin eigenlijk datgene verschilt, wat je als bioloog hebt gevonden van wat je als psycholoog hebt gevonden. Misschien zijn het wel dezelfde wetmatigheden, maar met een verschillend differentiatieniveau en zouden we met elkaar zo kunnen spreken dat we met elkaar het hele beeld van de waarheid zouden kunnen reconstrueren.

[Opmerking vanuit het publiek] Individueel vind je altijd maar een stukje?

[Antwoord van Roland] Ja, maar wel met de mogelijkheid, op jouw eigen denkweg steeds hoger te komen. Maar zou je breder willen gaan en elkaars resultaten kunnen integreren, dan zul je tot een steeds samenhangender denken kunnen komen. Maar ik denk, dat het van groot belang is, dat je zelf, vanuit je eigen interesses, je eigen levensdoel die

ervaringen kunt opdoen, waardoor jij jouw individuele weg naar de waarheid kunt gaan. Het individuele is dan met name ten aanzien van de weg, je moet dan niet zozeer de nadruk leggen op de individuele (en daardoor relatieve) waarheid, maar meer op de individuele weg tot de (absolute) waarheid.

Ik denk dat je hier de vraag zou kunnen stellen: door de subject-objectverhouding kom ik tot vrijheid, maar ik heb wel de eenheid verloren. Ik kan op zoek gaan naar de eenheid, naar de waarheid, maar is het mogelijk, dat nu ik mijn vrijheid gevonden heb en daarmee mijn wakkerheidsbewustzijn, waar Kierkegaard over spreekt, dat ik daarmee weer in eenheid met de Goddelijke werkelijkheid zou kunnen verkeren? Voor dit laatste is het dan evenwel nodig, dat net zoals bij Adam, de subject-objectsplitsing weer opgeheven kan worden. Is het mogelijk, dat ik met dat wat ik gewonnen heb uit de zondeval (mijn vrijheidsbewustzijn, de subject-objectrelatie), is het mogelijk, dat ik binnen die verworven mogelijkheid, mijn vrijheid behoudt en toch weer het oorspronkelijke eenheidsbewustzijn terug kan winnen? Daar gaan we later nog op door.

Ik zal u nu laten zien, wat er, althans in de mensheidsontwikkeling ten aanzien van de filosofie, verder gebeurd is ten aanzien van deze tegenstelling, die we gevonden hebben: Ik en de wereld.

De strijd van Friedrich Nietzsche tegen het objectivisme van de wetenschap

Friedrich Nietzsche (1844 - 1900) heeft een wetenschappelijk boek gelezen van Eugen Düring. Daarin is het volgende geschreven. Hij zei, als wetenschapper in die tijd: de rangschikking, die alle moleculen nu gevonden hebben, is één van de mogelijkheden, waarin het universum zich kan uitdrukken. Maar hij zei verder, er is ooit een oernevel geweest, toen was dit universum er niet en ooit in de verre toekomst, zal het hele universum weer tot een oernevel worden. Uit die oernevel, kan weer een nieuw universum ontstaan. Zo kun je je ontelbare universa voorstellen, maar de mogelijkheden van het universum om tot een bepaalde configuratie te komen van de moleculen, is beperkt. De natuur gooit op een bepaald moment 2×6 , dat betekent: ooit is er een universum geweest, x universa geleden, dat precies hetzelfde is geweest als waarin wij nu leven en in de verre verre toekomst, als de natuur weer 2×6 gooit, hebben we weer hetzelfde universum. Er is een eeuwige wederkeer van hetzelfde, puur materialistisch gedacht.

Toen zei Eugen Düring, dat hij zich niet kon voorstellen, dat zoiets het geval was en toen heeft Nietzsche aan de kantlijn van het boek geschreven: ezel. Want het sprak Nietzsche heel erg aan, dit oeridee van de eeuwige wederkeer van hetzelfde, het was voor hem de Dionysische wordingsstroom van geboorte en sterven. U voelt echter wel aan, wat een tragische situatie dit is, want stelt u zich voor: zoals we nu bij elkaar zitten, dat we duizend universa

geleden ook precies zo bij elkaar zaten en dat we duizend universa verder ook zo precies zouden zitten. Dat wordt een hel. Zo kun je aan zo'n gedachte-experiment bemerken, hoe ongelooflijk zingevend het idee van ontwikkeling is. Ik denk, dat Nietzsche dat in het diepst van zijn ziel heeft gevoeld en toen later is gekomen tot zijn Zarathoestra-mens (de mens die zich zelf te boven komt), en de Zarathoestra-mens is eigenlijk de mens die dit verschrikkelijke lot kan verdragen, die zegt: ook al is er een volkomen zinloosheid in de wereld, dan zal ik alle zingevende waarden uit mijzelf halen. Deze mens gaat door drie fasen.

1. De kameel: zo veel mogelijk waarden verzamelen uit de cultuur: je zou kunnen zeggen met als ideaal eruditie.
2. De leeuw: dat is de heilige neezegger, dat betekent, dat je van al die waarden, die niet de jouwe zijn, radicaal afstand neemt, en de waarden die je wel van belang vindt bevestig je met je geest en breng je nu tot verwerkelijking.
3. Het kind: dat betekent, dat je die waarden zo verwerkelijkt hebt, dat er geen spoor van kunstmatigheid meer is, dat je helemaal natuurlijk geworden bent.

Friedrich Nietzsche

Nietzsche geeft een voorbeeld van dat laatste stadium: Mirabeau, de dichter. Hij zei: Mirabeau vergeeft niet meer, want hij is al vergeten. Dus het idee van vergeving is zo sterk geworden, dat het zelfs niet meer nodig is even de enorme pijn te voelen van wat je is aangedaan en daarna zegt: akkoord ik vergeef het hem. Als die waarde van het vergeven zo natuurlijk is geworden, kun je niet eens gekwetst worden, en heb je meteen vergeven. Dat is een voorbeeld van persoonlijk meesterschap.

Ik denk, dat Nietzsche in de cultuur die wij zo goed kennen als het natuurwetenschappelijk denken, de menselijke subjectiviteit gered heeft. Want deze cultuur zegt heden ten dage dat alle genen, die in iemand doorwerken, het handelen bepalen. Of ook de karakterstructuur, die vanuit de genen is bepaald, die deterministisch is ontstaan door het dwingend reageren op de sociale omstandigheden. Nietzsche heeft al in de negentiende eeuw uitermate onder het nihilisme van dit soort wetenschappelijk denken geleden en heeft met alle kracht de menselijke subjectiviteit in de Zarathoestra-mens gered, ook al is de totale werkelijkheid zinloos. Ga maar na, wat een moed daarvoor nodig is, dat je nergens meer uit de werkelijkheid je zingeving kan halen, dat we existentieel geworpen zijn in een lege wereld en als je dan toch de moed vind om het idee van de liefde tot uitdrukking te brengen. Dat het niet zo is als Dostojewski zei: als God niet bestaat, dan is al mijn handelen zinloos. Zelfs als God niet zou bestaan, zorg ik ervoor, dat het handelen wel zinvol wordt. Je kunt dus zeggen: Nietzsche heeft de menselijke subjectiviteit gered ten opzichte van een alles om zich heengrijpende objectiviteit, die door de wetenschap geproclameerd en geradicaliseerd wordt.

Je ziet ook heel sterk onder woorden gebracht, dat de waarde van het individu niet alleen in het denken ligt, maar vooral in het menselijk voelen en de wilskracht om die waarden naar buiten te brengen. Voor Nietzsche was het van belang, dat je ook een Dionysische mens kunt zijn. Niet alleen een mens die denkt Apollinisch, maar die ook Dionysisch tot voelen en willen komt. Er zijn steeds meer mensen, die steeds minder emoties kennen. Onze cultuur wordt zo geformaliseerd, in objectieve wetmatigheden gevangen gelegd waaraan het individu zich moet aanpassen, dat je de vraag kunt stellen: wat is nog de individuele betrokkenheid, je persoonlijke motivatie, je wil? Daarom is het van zo groot belang, zoals jullie ook doen in de astrologie, om van de gehele mens uit te gaan: denken, voelen en willen, en handelen.

De vrijheidsfilosofie van Sartre: het subject is vrijheid in bewustzijn

In de twintigste eeuw is er een andere denker, Jean Paul Sartre (1905 - 1980), heel vergelijkbaar met Nietzsche, alhoewel Sartre in tegenstelling tot Nietzsche niet een religieus bloedend hart had. Toch heeft Sartre iets gevonden dat voor ons onderzoek van belang kan zijn. Sartre zegt dit: je hebt het bewustzijn en je hebt zijn. In dit geval zou je kunnen zeggen: het bewustzijn is de menselijke subjectiviteit en het zijn is de objectiviteit. En nu zegt Sartre: in het bewustzijn is een niets aan zijn. Daar bedoelt hij mee: doordat je in het bewustzijn leeg kunt zijn van het zijnde, heb je de mogelijkheid om tot reflectie te komen met betrekking tot het zijnde. Nu kun je je voorstellen, letterlijk: bewustzijn is daardoor bewustzijn, doordat het geen dingen in zich heeft. Hier staat een glas, dat is de objectieve werkelijkheid. Stel je nu voor dat als ik zou gaan denken over dat glas, op dat moment dat glas werkelijk in mijn bewustzijn komt.

Dat is absurd, maar dient hier om de bedoeling van Sartre te verduidelijken, namelijk dat het bewustzijn dat ik heb “een niets aan zijn” in zich heeft. Mijn bewustzijn wordt gedragen door mijn lichaam (door de existentie). Met mijn bewustzijn kan ik steeds weer mijn existentie transcenderen. Dit is namelijk wat Sartre zegt: je moet niet tegen jezelf zeggen “ik ben nu eenmaal iemand die altijd angst heeft”, want dan heb je namelijk in je bewustzijn van je zelf een zijnde gemaakt, dat je niet bent. Je hebt jezelf daarmee verdingelijkt, van jezelf een ding gemaakt, terwijl je bewustzijn altijd vrij was. Als ik zeg: ik kan nu eenmaal niet anders, ik heb altijd angst, dan heb ik mezelf behandeld alsof ik een glas ben, alsof ik iemand ben, die alleen maar een objectief zijnde is, een soort ding, dat altijd angst heeft. Ik maak van mijzelf een object. Als ik zeg, dat ik altijd angst heb en er niets aan kan doen, dan zegt Sartre: dan handel je te kwader trouw. Waarom noemde hij dit zo? Omdat je bewustzijn, in diepste wezen, “een niets aan zijn is”, een niets aan verdingelijking. Ik kan mijzelf dus voortdurend transcenderen. Ik kan immers alleen al innerlijk waarnemen de gedachte dat ik iemand ben die altijd angst heeft. Dat ik kan waarnemen, dat ik dat doe, dat ik dat bewust kan maken, dat ik dat zo doe, is een vorm van transcenderend bewustzijn, waarbij ik voortdurend de neiging om mezelf te verdingelijken kan overwinnen. Kun je je voorstellen hoe Sartre dat bedoelt? Hij is een moderne filosoof, maar komt qua gedachten heel dicht bij Boeddha, die zei dat je voortdurend jezelf kan vernieuwen door te sterven naar je zelfbeeld. Ik wil hier nog wat verder gaan.

Het subject hangt samen met het bewustzijn en is tegelijkertijd objectieve werkelijkheid. De diepste beleving van het subject is het transcenderende bewustzijn. Nu zegt Sartre: er is geen essentie voor de existentie, daarmee bedoelt hij (hij is atheïstisch), dat er niet een soort ziel daargekomen is, nee je bent direct in de existentie geworpen. Nu kun je zeggen, dat is beperkt van Sartre, totaal geen geestelijk bewustzijn van het mysterie van leven en dood. Maar één ding is misschien wel interessant, dat hij zegt, dat je daardoor - en dat is je vrijheid - je eigen essentie moet vormen! Dat kunnen we eigenlijk ook meteen verbinden met hele idee van karma en reïncarnatie. Je kunt je de vraag stellen: de monade in je, de diepste geestelijke kern, is vormloos, maar wat is toch de reden waarom de monade door de incarnaties gaat? Dat is toch om een rijkdom aan ervaringen op te doen, waardoor je als het ware zelf als mens de schepper wordt om de pure geest van de monade een persoonlijke vorm te geven, dat is eigenlijk wat het karma doet. Als ik alleen maar een monade zou zijn, zou ik onmiddellijk weer terug zijn in de Goddelijke wereld. Dan zou ik een eenheidsbewustzijn hebben en geen individueel bewustzijn. Het karma geeft mij de mogelijkheid dat mijn monade door de incarnaties heen, zelfbewustzijn gaat vormen, waardoor ik zelf in vrijheid morele intuïties aan mijn wil ten grondslag leg en daardoor steeds meer, door de levens heen, mijn eigen kunstenaar en mijn eigen kunstwerk moet zijn. Dat betekent dat aan het einde van de wereldontwikkeling we totaal verschillende individuen zijn,

maar wel opgenomen in de Goddelijke wereld. Het is door het karma, dat de algehele mensheidsziel geïndividualiseerd werd. Het betekent, dat je je eigen essentie moet vormen, dat je je eigen levensdoel moet kiezen. Uiteindelijk hebben we toch als mens die vrijheid door de kosmos gegeven, zodat wij niet op een dwingende wijze uitvoerders zijn van een Goddelijk plan, maar dat wij in vrijheid kunnen kiezen wat ons levensdoel wordt, - dit zegt ook Rudolf Steiner in de *Filosofie der vrijheid* - welke bijdrage wij aan de kosmos willen geven. Dan is de mens een beeld van God.

Jean Paul Sartre

Sartre zegt dat je je eigen essentie kunt vormen. Of in theosofische terminologie uitgedrukt: je kunt vanuit jouw monade tot een persoonlijke vorm komen, waardoor je in morele eigenschappen gestalte geeft aan de monade en de monade zich daardoor kan uitgieten. Sartre gaat verder: als mens heb je zoveel mogelijkheden tot vrijheid, dat als je er niet een paar uitkiest, je door de moloch van het zijn (het leven van alledag) wordt overschaduwd. Jij moet aan het stuur gaan, anders wordt je bepaald door de krachten om je heen. Want als je alleen maar stil zou blijven staan bij de oneindige mogelijkheden van je transcenderende bewustzijn, en er geen zou willen verwerkelijken, dan is je vrijheid nog zinloos. Dan is het een vrijheidsmogelijkheid en geen vrijheidsverwerkelijking.

Sartre zegt nu: het is van belang om met jouw subjectiviteit de oneindige mogelijkheid van jouw handelen te realiseren in het handelingsleven. Dat je het zelf doet, dat je zelf kiest welke handelingen dat zijn, welk levensdoel je wil verwerkelijken. Pas dan is je vrijheid werkelijke vrijheid als je verantwoording kan dragen voor je handelen, en dat je bepaalde keuzes maakt en daarvoor gaat staan. Het betekent dat Sartre heel sterk onder woorden brengt dat de

subjectiviteit in de objectiviteit moet komen, zich moet verwerkelijken, anders is mijn vrijheid nog zinloos.

Sartre en Nietzsche verbonden: de noodzaak van subjectiviteit moet noodzakelijk overgaan in objectiviteit

We hebben nu twee perspectieven gevonden, die we nu met elkaar gaan verbinden. Ik denk, dat we nu de mogelijkheid hebben die tegenstelling van subjectiviteit en objectiviteit, door een vorm van ontwikkelingsdenken in een hogere synthese te brengen. Misschien kan dit een bijdrage zijn voor de astrologische praktijk. Verder denk ik, alhoewel het alleen door het denken gevonden is, dat je hiermee de diepste geheimen van het karma kan doorgronden, ook al is het heel elementair filosofisch gesteld.

Ik begin nog even opnieuw bij Nietzsche. Hij zegt: we hebben een wereld van objectiviteit. Nietzsche had te kampen met de wetenschappers die zeggen dat alles om ons heen objectiviteit of noodzaak is. Zij zeiden het zo sterk, dat je je menselijke subjectiviteit alleen maar als gevolg moest zien van objectieve krachten in de wereld. Dit is de wereld van de noodzaak, maar dat is toch niet anders dan de wereld van het verleden of anders gezegd: de wereld van de noodzaak is de wereld van het geworden? Het geworden betekent: alles zoals het nu vanuit het verleden doorwerkt in het heden.

Ik heb geprobeerd, de begrippen subjectiviteit en objectiviteit te beschrijven en nu ga ik ze op elkaar afstemmen. Ik en de wereld zijn voor de zondeval een eenheid. Nu ligt het aan de menselijke ontwikkeling om ze weer te integreren, maar nu vanuit vrijheid. We zullen daarop nog moeten doorgaan. Aan de hand van het denken van Nietzsche en Sartre probeer ik een beeld te geven hoe je subjectiviteit en objectiviteit niet als een tegenstelling kan beleven, maar in het ontwikkelingsproces als in het verlengde van elkaar zou kunnen zien. Het is kenmerkend voor het wetenschappelijk denken dat we leven in een wereld van noodzaak.

Ook u kent de vraag, in uw vak: is het nu zo dat de astrologie een gefixeerd geobjectiveerd beeld geeft en waar liggen nu precies de mogelijkheden van de menselijke vrijheid? En hoe is eigenlijk die horoscoop tot stand gekomen? Dat was toch eigenlijk door de vrije handelingen in voorgaande incarnaties? Er is toch een bepaald levend proces, waarbij in de horoscoop in de configuraties van de zodiakale tekens ten opzichte van de planeten, op deze tijd en op deze plaats, tot uitdrukking is gebracht de mogelijkheden, die je gecreëerd hebt vanuit voorgaande incarnaties? En dan de vraag: hoe kan ik nu, met mijn persoonlijke vrijheid, gebruik maken van mijn talenten en mijn krachten, die mijn horoscoop mij geven? Ik begrijp ook in uw discipline dat het niet alleen is, dat de astrologie een soort deterministische filosofie is; het is toch een ontwikkelingsdenken? Op dezelfde manier wil ik dit nu proberen onder woorden te brengen, maar nu vanuit filosofische begrippen. Noodzaak en objectiviteit is alles wat u om ons heen is. Maar wat is nu? Dat is toch eigenlijk het geworden vanuit het verleden.

Het vloerkleed, de stoelen hier, zijn gemaakt door mensen uit het verleden. Alles wat je om je heen waarneemt zijn de uitgekristalliseerde krachten van het verleden. De objectiviteit is in diepste wezen de wereld van het geworden. Hoe moet ik me dan vernieuwen? Dit is wat Nietzsche zo sterk beleefde, dat er zo een accent kwam op de wereld van noodzaak, universa lang, dat de genetica of de moleculaire structuur het menszijn heeft bepaald, dat Nietzsche de menselijke subjectiviteit wilde redden. En de Zarathoestramens is de mens, die zelf scheppend zijn eigen waarden ontwikkelt. Bijvoorbeeld de waarde om direct te leven, direct uit te spreken wat je van belang vindt, daardoor kun je ook voortdurend vergeven. Of bijvoorbeeld dat je gevaarlijk leeft.

Sartre begint meteen met het transcenderende bewustzijn, dat is het subject. En hij zegt: in dat transcenderende bewustzijn ben ik feitelijk niet afhankelijk van de krachten, die uit de noodzaak voortkomen, dit is de wereld van het zijn, daar is alles tot ding geworden, maar hier in mijn bewustzijn, kan ik mij vrij maken van alle soort dingen. Ik heb een transcenderend bewustzijn, daardoor ben ik veroordeeld tot vrijheid, zoals Sartre zegt. Ook psychologisch kan ik mij vrij maken van de trauma's uit mijn verleden, die hoeven dus niet als een soort bewustzijns- zijnsstructuur in mij te blijven doorwerken. Ik heb de mogelijkheid om daar vrij van te worden. Nietzsche komt vanuit de objectieve noodzaak tot de noodzaak van het subject, en Sartre zegt dat de vrijheid pas zinvol is als de subjectiviteit zich in de objectiviteit uitdrukt, en mijn vrijheid tot verantwoordelijkheid wordt.

Het geworden en het wordende als verleden en toekomst

[Opmerking vanuit de zaal] De wereld van de noodzaak is niet zozeer een wereld van het zijn, want daar hoort het subject ook bij, maar van de zijnden. Het subject is echt puur zijn. [Roland] Akkoord, ik kan me heel goed voorstellen, dat u dat begrip onderscheid zo aanbrengt. Ik heb inderdaad dat idee van noodzaak verbonden met het begrip zijn, dat Sartre gebruikte, maar ik zou zeker met u mee willen gaan en zeggen dat alles in de wereld van het zijn is opgenomen, zelfs het subject en dat dit subject ook een zijnde is. Waar het hier in ieder geval om gaat is het idee naar voren te brengen, dat we opgenomen zijn in een wereld die al geworden is.

Het is één van de belangrijkste vragen in de filosofie: je kunt kennis hebben van de wereld die geworden is, misschien is het wel zo dat alle kennis samenhangt met de wereld van het geworden, maar dat is niet het enige dat van belang is. Het is niet alleen van belang om de wereld te kennen, het is toch ook van belang om de wereld te veranderen en daar heb je intuïtie voor nodig, die naar de toekomst toegaat. Het klinkt misschien vreemd, maar theosofisch interessant, als we naar de hoogste vorm van wijsheid streven, als we naar waarheid streven, komen we in zekere zin niet verder dan de wereld van het geworden. Als we evenwel met onze hoogste intuïtieve geest liefde vrij maken,

dan werken we naar de toekomst toe: dan kan wijsheid tot liefde worden. Volgens mij ligt daar het geheim van het menszijn, je hebt wijsheid en waarheid nodig om de wereld te begrijpen, maar daarna komt het erop aan of je de werkelijkheid kan veranderen of dat je jezelf kunt veranderen en daar is uiteindelijk de liefde de hoogste vorm van. Dan betekent het dat de mens van het verleden naar de toekomst gaat. Filosofisch kun je het ook niet anders benaderen, dat wijsheid en waarheid met de wereld van het gewordenе samenhangt, want het is natuurlijk een ongelofelijk rijke wereld; de hele wereld die wij om ons heen zien is de Vaderwereld. Maar om tot vernieuwing te komen, als je dit zou benaderen vanuit het perspectief van de christelijke esoterie, is de Logos mens geworden, opdat er een nieuwe liefdessubstantie in de wereld zou groeien. Door de Heilige Geest kunnen we dan de intuïtie ontvangen om naar de toekomst toe een nieuwe aarde en een nieuwe hemel te scheppen. De wereld van de objectiviteit is de Vaderwereld, maar we kunnen tot een heel nieuwe schepping komen van het wordende.

Objectiviteit als gestolde subjectiviteit: karma

Sartre zegt, het is van belang dat je in de subjectiviteit de morele ideeën – of in onze terminologie: intuïties – vindt en dat die je daadwerkelijk in je handelingsleven brengt, dan kun je pas staan, dan kun je verantwoording dragen voor je handelen. Sartre gaf ook aan, dat het zo van belang is, dat je jouw pure subjectiviteit in de objectiviteit brengt. Je zou kunnen zeggen dat dit gebeurt als je je levensdoel of ideaal bepaalt, zoals Gandhi, die vanuit geweldloosheid het onrecht wilde overwinnen. Hij heeft dit in zijn bewustzijn ontworpen, had ook de voorstellingen daarbij, door de hongerstaking in de publiciteit te brengen, en brengt dus in zijn handelen zijn subjectiviteit in de wereld. Wat gebeurt er dan: de Engelse onderdrukking verdwijnt in India. Wij hebben allemaal de mogelijkheid om dat, wat Gandhi als levensdoel had, als voorbeeld in ons op te nemen, dat er zoiets als geweldloze weerbaarheid kan bestaan. De subjectiviteit van Gandhi is in de objectieve wereld gekomen. Heel India was veranderd. Daardoor kon Gandhi verantwoording dragen voor zijn handelen en kon hij zijn levensdoel in dienst stellen van de mensheid.

Puur filosofisch zou ik u dit willen voorstellen: zoals u hier nu zit spreken we over het gewordenе, over de wereld van de noodzaak. Als een wetenschapper hier nu binnenkomt kan hij allerlei uitspraken doen over uw haar, over uw moleculaire structuur, maar eigenlijk is het toch heel eenvoudig na te gaan, dat u hier nu zit op grond van uw subjectieve besluit om vanmiddag hier naar toe te gaan. Filosofisch gezegd is de objectiviteit, die we hier waarnemen, gestolde subjectiviteit. Nu zouden we de vraag kunnen stellen: hoeveel van mijn subjectieve handelen gaat in de objectiviteit over? Alles om ons heen is toch eigenlijk uitgekristalliseerde subjectiviteit? Dit meubilair is toch ook door iemand ontworpen en door bepaalde mensen gemaakt? Stel je voor dat ik een leraar ben, dan vind ik het toch van belang, dat ik niet alleen moderne opvoedingsidealen heb, die zelfs met de hele kosmos overeen kunnen komen, maar

ik wil toch ook dat die idealen daadwerkelijk de kinderen ten goede kunnen veranderen? Dus ik wil toch met mijn subjectiviteit aansluiting vinden met de objectieve wereld? Als ik dit niet goed doe, zie ik dit direct aan het objectieve beeld van de kinderen, met wie ik de verbinding heb verloren omdat dat ik bijvoorbeeld te streng ben geweest. Ik doe bepaalde handelingen en daardoor kan ik aan de spiegel van de gebeurtenissen de waarde van mijn subjectieve waarnemingen leren kennen, omdat mijn subjectiviteit in de objectiviteit komt. En in veel groter verband is dit niets anders dan het karma.

Je zou nog verder kunnen gaan en kunnen zeggen: deze wereld van het gewordenе is niets anders dan dat wat uit mijn subjectieve wordingsimpulsen geworden is. Dit worden werkt naar de toekomst toe. Als het naar de toekomst toe gaat kan het niet anders, dan dat het in de werkelijkheid opgenomen wordt, en daarna is het alweer het gewordenе geworden. Ik kan door dit gewordenе uit het van mij uitgegane wordende, de kwaliteit van mijn handelen leren kennen. Ik heb een wordingsimpuls, een ideaal, en daardoor wordt het opgenomen in de werkelijkheid. En dan is het al het gewordenе geworden of het impulseert nog verder, omdat het een zichzelf actualiserend ontwikkelingsideaal is, en het zal dan nog steeds verder de werkelijkheid veranderen, opgenomen in de werkelijkheid. Dus mijn nieuw ontworpen waarden worden direct ingevoegd in de wereld van objectiviteit, die een gestold verleden, of in dit geval, de gestolde subjectieve intentie is. Objectiviteit is gestolde subjectiviteit.

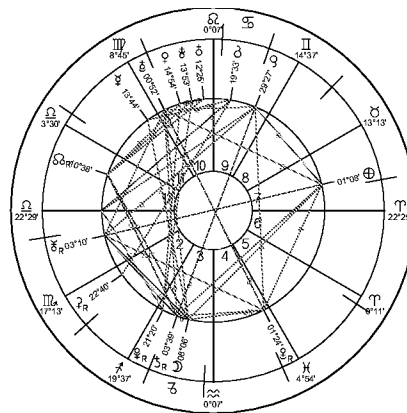
Geldt dit ook voor de objectieve omstandigheden die ik bij mijn geboorte aantrof? Het moment van mijn geboorte, objectieve werkelijkheid, de wereld van het gewordenе, die ouders, die broers en zusters, de plaats waar ik geboren ben, de objectiviteit, de wereld van noodzaak, is dat ook geen uitgekristalliseerde subjectiviteit, maar dan van een voorgaand leven? Zo kun je filosofisch het idee van reïncarnatie aantonen. En zo vraag ik mijzelf af: maar de bomen dan, en de planten, daar heb ik toch niets mee te maken als mens? Maar je zou vanuit een religieuze wijsheid kunnen zeggen: de bomen zijn de uitgekristalliseerde subjectiviteit van de Godheid, of de openbaringen van de geestelijke wezens om ons heen. Wat we nu hebben gedaan is, dat we de subjectiviteit en de objectiviteit op elkaar hebben afgestemd. Objectiviteit is uitgekristalliseerde subjectiviteit.

Als je deze begrippen in een ontwikkeling plaatst, vanuit een beweeglijk denken, blijkt dat het geen strijdige tegenstelling is, maar dat het ontwikkelingsfasen van hetzelfde zijn. Zo is ook de horoscoop objectiviteit eigenlijk de gestolde subjectiviteit van een voorafgaand leven. Maar met mijn subjectiviteit kan ik daar volkomen vrij in staan, met die krachten uit het verleden werken en zelfs tot nieuwe krachten metamorfoserен naar de toekomst toe: deze zullen dan de nieuwe horoscoop van het volgende leven vormen. Ik denk, dat als je zou mediteren op de zin “objectiviteit is uitgekristalliseerde subjectiviteit”, je dan de mogelijkheid

Nu zegt Fichte: nog voor alle existentie had mijn ikwezen (met de oneindige wil tot morele zelf vervolmaking) weerstanden nodig om die wil tot uitdrukking te kunnen brengen. Daarom hebben wij de wereld buiten ons geplaatst, want daar ondervinden wij de weerstanden, waar die oneindige morele wil kan ontvlammen, anders blijf je als het ware in een soort luchtledig. Wel met goede intenties, maar echt tot kracht kom je niet, en zeker niet tot die wilskracht van het *ik ben* wezen. Het eeuwige ongedeelde *ik ben* wezen heeft om zich te kunnen ontwikkelen een splitsing laten ontstaan: namelijk tussen het gedeelde ik of mijn zelfbewustzijn en het gedeelde niet-ik of de wereld (met mijn lichaam). In het ongedeelde ik was de kosmische wereldinhoud nog één met de kosmische mens, vergelijkbaar met de dromende Adam, en nu is er een splitsing opgetreden tussen subject en object, vergelijkbaar met wat we eerder bij Kierkegaard zijn tegengekomen. Maar dit onderscheid van Fichte kan nog een ander doel dienen. Het gedeelde ik staat nu tegenover het gedeelde niet-ik. Het gedeelde niet-ik, is de wereld. Het gedeelde ik is mijn subject. Ik denk dat Fichte nog wat verder gaat dan Kierkegaard, omdat hij die beide laat ontspringen uit het ongedeelde ik, dat eeuwig is. Volgens Fichte ben ik hier als het gedeelde ik, mijn subject en daar staat de wereld dialectisch tegenover. Nu komt het erop aan dat het tot een morele ontvouwing van mijn wil komt, zodat de wil van het ongedeelde ik mijn wil wordt. Mijn ongedeelde ik wil zich verwerkelijken, maar doet dit via mijn gedeelde ik dat staat tegenover de wereld. Nu komt het erop aan, dat ik in vrijheid relaties aanga met diegenen die ik in de wereld tegenkom als al de anderen.

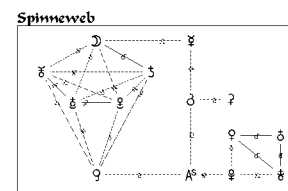
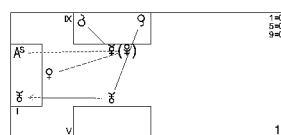
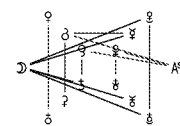
Astral

Merlin's Deluxe Astrology Book

Horoscoopgegevens	
Naam	Anoniem
Plaats	Zandvoort NH
Breedte	52°22'00" NB
Lengte	4°32'00" OL
Datum	21-06-1959
Lokale tijd	14:55:00
GMT	13:55:00

Systeemgegevens	
Zodiak	Tropisch (standaard)
Sectoren	Haly - APC
Planeten	Topometrisch
Aspecten	Gem. snelheid
Accuratesse	1 seconde
Ascendant	Ascendant
Ware plaats	Ja

9 29/26/45 1/2 9
 8 8/5/41 1/3 8
 7 19/32/54 1/4 7
 6 14/54/09 1/5 6
 5 12/24/41 1/6 5
 4 22/40/08 1/8 4
 3 3/9/23 1/10 3
 2 13/5/37 1/2 2
 1 2/10/13 1/3 1
 0 5/2/17 1/4 0
 9 1/24/26 1/5 9
 8 1/34/10 1/6 8
 7 2/12/02 1/8 7
 6 2/22/40 1/10 6
 5 1/37/38 1/2 5
 4 1/37/38 1/3 4
 3 1/37/38 1/4 3
 2 1/37/38 1/5 2
 1 1/37/38 1/6 1
 0 1/37/38 1/8 0

Aspecttotalen	Uit	In	Toe	Af	Tot.
♂	3	1	1	3	4
♀	8	10	12	6	18
♂ & ♀	2	1	3	0	3
Totaal	13	12	16	9	25

Verheffing	Ess.	Acc.
Sterk	5	
Zwak	6	
Val		
K gang	1 10 9 11 9	

Astral is een deluxe astrologieprogramma. Bijzonder uitgebreid en accuraat, bijzonder mooi om te zien, bijzonder handig in het gebruik. Astral ondersteunt diverse astrologische systemen, waaronder het WvA-systeem. Astral geeft u veel kleurige tekeningen en tabellen, en een professionele afdruk van de horoscoop op papier. Een uitgebreid on-line handboek van ruim 150 pagina's behandelt alle opties en technische achtergronden.

U kunt de shareware versie van Astral 3.21 al voor € 6,80 aanschaffen. U kunt het programma dan (met een paar kleine beperkingen) rustig zelf uitproberen. Als u het programma binnen vier weken bestelt, krijgt u dit bedrag zelfs retour! De volledige versie kost € 65,90. Minimum systeemeisen: 486DX-66, Windows 3.11, 256-kleuren scherm.

Merlin's Software

Postbus 473 * 3700 AL ZEIST

Website: <http://merlinssoftware.cjb.net>

e-mail: dennis@merlinsoftware.cjb.net

Tel: 030 - 696 19 37

met een ander ik in vriendschap en liefde; als het materiaal van mijn plicht, zoals Fichte zegt. Hierdoor kan ik tot bewuste vereniging komen tussen mijn gedeelde ik en het gedeelde niet-ik. Als ik dat doe, kom ik langzaam maar zeker tot bewustzijn van het ongedeelde ik. Tweeheid was ook bij Fichte nodig voor ontwikkeling, voor vrijheid. Daarna komt het erop aan dat je weer, maar dan volbewust, tot éénheid komt. En je komt tot éénheid door de wereld te begrijpen en je met de wereld te verbinden om uiteindelijk tot liefde te komen. Het kwade heeft bij Fichte dan een bijzondere signatuur. Het kwade doet zich voor als ik mij afhankelijk maak van de omstandigheden, want ik heb die zelf voorbewust buiten mij geplaatst om me eraan te kunnen ontwikkelen. Ik kan wel zeggen: wat is dit zwaar, en: had ik dat maar niet gekregen, maar ik het zelf gecreëerd, met mijn oneindige wil tot morele zelfvervolmaking. In zekere zin is dit een karmabegrip zonder voorgaande levens.

Ik denk dat je vanuit het denken van Fichte het volgende kunt extraheren: er is het ware zelf, een hoger zelf, een ongedeelde ik en er is jouw persoonlijke zelf of jouw lagere zelf. Het subject kun je nog onderverdelen in die twee. Dat lagere zelf is in zekere zin een afspiegelingsbeeld van jouw hoger ikwezen in jouw zielenbewustzijn. Het is niet het hoger ik, maar een afspiegeling daarvan. Hierdoor is de narcistische illusie van het spiegelbeeld ontstaan, dat je denkt dat je de persona echt bent, terwijl dit alleen maar een verschijningsvorm is van het hoger *ik ben*-wezen. Echter je kunt evenwel zeggen: het is nodig, dat ik dit heb, want ik moet eerst in mijn persoonlijkheid een zelfbewustzijn creëren. Je kunt zeggen: in de aanvang komt dit zelfbewustzijn voort uit een interactie met de buitenwereld, die mij steeds beoordeelt en benoemt. Dan is een ontwikkelingsproces mogelijk, opdat ik steeds aan de wereld kan bemerken wat de vruchten van mijn handelen zijn, totdat ik er op een bepaald moment achterkom, dat mijn diepste wortel van mijn ikwezen, een ongedeeld ik is, dat zowel boven mijn lager ikwezen staat als ook nog boven alles wat in de wereld plaatsvindt aan verschijningsvormen. Ik denk dat je dit kunt zeggen: het is juist door die tweeheid van dat hoger wezen en dat lager wezen, dat ik mijn vrijheid verwerkelijken kan. Want daardoor ben ik het, als persoonlijkheid, die zelf bepalen kan of hij tot wijsheid wil komen en of hij de Liefde wel of niet wil verwerkelijken, waardoor ik in samenhang kan komen met de wereld en nog daarboven: met mijn absolute ik. Als die twee er niet zijn, als er alleen maar een absoluut ik is, wat geen zelfbewustzijn kent, dan kun je ook niet tot vrij handelen komen. Daar ligt wel een potentiële volmaaktheid, maar deze kan niet verwerkelijkt worden. Pas door de menselijke vrijheid, die ontstaat doordat ik als persoonlijkheidsmens hier sta, met mijn eigen naam, met mijn eigen beperktheid, en doordat ik zelf kan bepalen, welke morele idee ik aan mijn wil ten grondslag leg, is dit hele proces van het verwerkelijken van de liefde, mijn vrijheidsproces geworden.

Als je je met je hoger zelf verbindt, is dat dus nergens egoïstisch. Dat hoger zelf draagt in zijn wezen de ideeën van alle wezens in het universum.

Het hoger zelf is het compendium van het universum, als het ware de geïndividualiseerde essentie als een samenvatting van het hele universum. In mij kan hiervan een schaduwbeeld plaatsvinden in mijn zielenbewustzijn, waardoor ik een persoonlijkheidsbeleving heb, en het gevoel heb dat ik een *ik ben* ben, zonder nog te weten wat daarvan de betekenis is. Daardoor kan door de beperking van het denken, het beperkte zelfbeeld ontstaan. Het idee bijvoorbeeld dat ik principieel onzeker ben, heeft alleen een bepaalde relatieve waarde voor de ontwikkeling van mijn persoonlijkheid. Maar ik zou ertoe kunnen komen, dat ik met mijn gedeelde ik kan doordringen tot het ongedeelde ik, tot een puur en vernieuwend bewustzijn, zodat ik steeds mijn persoonlijkheidsbeeld kan bijstellen naar de werkelijkheid.

Het overwinnen van de subject-objectsplitsing in aandacht

Nu kun je bij het bewustzijn bemerken, dat het steeds door een subject-objectverhouding gedomineerd wordt: ik ben hier en de wereld is daar. Als ik zeg: ik denk aan iets, is dat een subject-objectverhouding. Als ik zeg: ik voel iets, is dit een subject-objectverhouding: ik ben hier en wat ik voel is daar. We hebben dus hier gesproken over subjectiviteit en objectiviteit en we hebben de vraag gesteld: is het mogelijk dat we in bewuste vrijheid de dromende Adam weer zouden kunnen ervaren. We moeten dan in staat zijn om op bepaalde momenten de subject-object relatie weer op te heffen. Maar hoe kan ik deze opheffen, terwijl mijn hele bewustzijn erdoor bepaald wordt? Ik denk aan iets, ik voel iets, ik neem iets waar, ik wil iets. Bewustzijn betekent dat je je altijd bewust bent van iets, zoals Edmund Husserl aan het begin van de twintigste eeuw al zei. Fichte zou zeggen: zeker, in een bepaald opzicht kan ik door vriendschapsrelaties mijn ik met de wereld steeds groter maken. Dan heb ik ergens, dialectisch, de subject-objectsplitsing opgeheven. Maar dit is alleen benaderend, niet fundamenteel. Toch kan ik tot een zelfde soort van eenwording komen als de dromende Adam, maar nu bewust. Ik benader het reeds als ik aandacht aan iemand schenk. Dan neem ik die ander in mij op, en dat is een vorm van het overwinnen van die subject-objectrelatie. Maar het is nog niet fundamenteel genoeg. Hoe zou ik het kunnen opheffen en toch mijn vrijheid kunnen behouden die het gevolg is van de subject-objectsplitsing? Wat zou ik dan moeten doen? Dat kan eigenlijk alleen op het moment, als ik mijn subject, waaruit alle akten voortkomen, tot object van mijn waarneming maak. Dan heb ik daarin de subject-objectrelatie overwonnen. Ik denk, dat Krishnamurti op een moderne manier deze achtzaamheid van Boeddha onder woorden heeft gebracht. Dat deed hij op moderne wijze, door steeds vragen te stellen om het bewustzijn te onderzoeken. Dit is het pure gewaarzijn. Dat is wat men in de oudheid heeft genoemd: het wekken van de innerlijke toeschouwer. Dit is de ongedeelde aandacht die in mededogen, en in eenheid met de hele omgeving staat, en is. Dit is de stem van de stilte... ■

De ongedeelde aandacht wordt geleerd in de filosofische Academie voor Persoonlijk Meesterschap en Ethische Communicatie van Roland van Vliet, tel. 070 - 388 43 08.

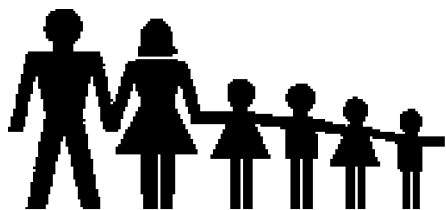
BROERS EN ZUSTERS

E.I.K. Esser

De opzet van ons onderwerp van vandaag is, vergeleken met de drie vorige onderwerpen eigenlijk vrij eenvoudig. Ik zal voor u gaan belichten wat voor invloed broers en zusters op de ontwikkeling van een persoonlijkheid kunnen hebben, en tot hoever die invloed in het verdere leven kan strekken. Alhoewel de horoscoop, zoals tot nu toe is gebleken, de zuiverste beeldvorming geeft van hetgeen er precies aan de hand is in een gezin met meerdere kinderen, meende ik toch mijn licht op te moeten steken bij de publicaties van enkele deskundige psychologen op dit terrein.

Alfred Adler

Daar is allereerst Alfred Adler in zijn boek *Understanding Human Nature*. Hij wordt immers over het algemeen beschouwd als de grondlegger van het onderzoek naar de **geboorterangorde**. Hij beweerde van zichzelf dat hij zo'n flink en eerzuchtig "jongste kind" was, en daarom legde hij nogal de nadruk op de wedijver tussen de kinderen in een gezin, en hij was dan ook de eerste die de geboorterangorde benoemde, en degene die het effect van de geboorteplaats in het gezin in ieder hoekje en gaatje van de persoonlijkheidsontwikkeling ernstig nam. De situatie is nooit hetzelfde voor twee kinderen in een gezin, aldus Adler, en ieder kind vertoont in zijn levensstijl de gevolgen van zijn pogingen om zich aan zijn eigen specifieke omstandigheden aan te passen. In grote lijnen kwam het beeld van de geboorterangorde overeen met de wijze waarop de aanpassing van ieder kind aan de omstandigheden van de geboorteplaats invloed uitoefent op de ontwikkeling van het ego, de intelligentie, de creativiteit, de behoefte naar macht, de sociale omgang en de relatie in het gezin. Binnen dit kader schetste Adler de gedragspatronen meestal geassocieerd met de verschillende geboorteplaatsen in de samenstelling van het gezin.

Ieder oudste kind heeft enige tijd de situatie kunnen ervaren om enig kind te zijn, maar is daarna gedwongen zich plotseling aan te passen aan een nieuwe situatie wanneer er een broertje of zusje geboren wordt. Laten we eens naar de eerstgeborene kijken.

De eerstgeborene

De eerstgeborene krijgt gewoonlijk heel wat aandacht en wordt aardig verwend omdat het kinderen hebben nog nieuw is. Hij is er aan gewend om het middelpunt van het jonge gezin te zijn, en laten we ons realiseren dat het niet in de aard van de mens ligt om zo'n bevoorrechte positie vrijwillig prijs te geven. Maar het komt al te dikwijls voor dat hij plotseling en abrupt, zonder enige aanloop of voorbereiding van zijn troon gestoten wordt.

In de psychologische literatuur is het citaat bekend van Cynthia Glauber die zich de geboorte van haar jongere zusje herinnerde en het als volgt verwoordde: "Toen mijn zusje Adrienne werd geboren, was het alsof ik verdreven werd uit het aards paradijs". Andere kinderen kunnen op gelijke wijze hun positie kwijtraken, maar ze voelen dat waarschijnlijk niet zozeer als de eerstgeborene. Soms kan een kind dat zijn macht verloren heeft, het koninkrijk dat hij regeerde, beter begrip opbrengen voor de belangrijkheid van macht en autoriteit.

Het tweede kind

Het tweede kind verkeert in een geheel andere positie: Gedurende zijn hele kindsheid heeft hij een gangmaker die het voortouw neemt. Er is altijd een kind dat vóór ligt wat betreft leeftijd en ontwikkeling en hij wordt geprikkeld om zich in te spannen en de ander in te halen. Hij gedraagt zich alsof hij meeloopt in een wedstrijd, alsof er iemand een pas of twee vóórloopt, en hij zich dus moet haasten om voor te raken. Hij loopt de hele tijd op volle kracht.

Het jongste kind

Alle andere kinderen hebben volgelingen, alle andere kinderen kunnen onttroond worden, maar de jongste kan nooit zijn troon kwijtraken. Hij is en blijft altijd de Benjamin van het gezin, en hij wordt waarschijnlijk dan ook het meest in de watten gelegd. Een jongste kind wil soms niet toegeven dat hij een enkele ambitie zou hebben, maar dat komt omdat hij de beste wil zijn in alles, hij wenst van zijn rangorde onbeperkt en uniek te zijn.

Het effect van de rangorde

Een groot aantal factoren komt in het geding als we de effecten van de geboorterangorde beschouwen:

1. Het veranderen van de houding der ouders ten opzichte van de verschillende kinderen. Lucille Fore, een bekend specialiste in de psychologie van de geboorterangorde, noemt dat het psychologisch ouder worden, of het fysiek ouder worden van de ouders.

2. De machtsstrijd tussen ouders en kinderen, evenals die tussen de kinderen onderling binnen de hiërarchie van het gezin.
3. Of een kind gewenst is, of iemands geboorte is voorafgegaan door een miskraam of zelfs door de dood van een broertje of zusje. Er is een geval beschreven van een vrouw (enig kind) die achtervolgd werd door het spookbeeld van een overleden zusje dat gestorven was voordat zij geboren werd. De moeder werd direct na de dood van haar eerste kind weer zwanger om de geliefde dochter die ze had verloren te vervangen. Gedurende haar hele leven werd de tweede dochter achtervolgd door allerlei vergelijkingen met de eerste. En daarin werd ze altijd als minder beoordeeld. Zo'n situatie komt uiteraard wel vaker voor.
4. Een laatste factor die de effecten van geboorterangorde en relaties binnen de hiërarchie van broertjes en zusjes beïnvloedt is de tijdsruimte tussen de opeenvolgende kinderen. Broers en zusters met vijf of meer jaren tijdsverschil hebben vaak enkele karakteristieken van het "enig kind zijn", en een middelste kind kan ook in zijn gedrag de oudste zijn van een tweede groep van broers en zusters. Terwijl ouders vaak proberen de ideale tijdsruimte tussen de verschillende kinderen te sturen, zijn de psychologen het niet eens over wat als "ideaal" beschouwd moet worden. Destijds toonde een onderzoek aan dat bijvoorbeeld jaloersheid het meest voorkwam wanneer het leeftijdsverschil tussen twee kinderen tussen de anderhalf en drie-en-half jaar lag. En het onderzoek gaf als verklaring dat waarschijnlijk "vóór anderhalf jaar de cognitieve ontwikkeling van het kind geen juiste greep op de situatie toelaat, ongeacht het ervaren ongemak" Na drie-en-half jaar echter is zijn repertoire uitgebreid tot een punt waar vele alternatieven beschikbaar zijn.

Alfred Adler had een uitgesproken mening over het ideale tijdsverschil tussen opeenvolgende kinderen in één gezin: "Vanuit mijn ervaring zou ik willen zeggen dat de beste afstand ongeveer drie jaar is. Op de leeftijd van drie kan een kind in de meeste gevallen meewerken als een jonger kind wordt geboren. Hij is dan intelligent genoeg om te begrijpen dat er meer dan één kind in een gezin kan zijn. Als hij pas anderhalf of twee is kunnen we dat met hem niet bespreekbaar maken. We zijn daarom niet in staat hem op de juiste manier op de aanstaande gebeurtenis voor te bereiden." Tot zover Adler.

Rolpatronen

Broers en zusters spelen ook typisch verschillende rollen in elkaars leven op verschillende tijden. In de kindertijd bijvoorbeeld kan een meisje haar oudere zuster zien als een rivale. Wanneer de puberteit echter aanbreekt wordt die zuster een uitstekende gids naar de wereld van de adolescent. Kort daarna, als beiden de attentie van jongens krijgen, kan de oudere zuster weer een onwelkome

mededingster worden. De invloed van willekeurig ieder kind uit het gezin kan in de loop der jaren uit een complex geheel bestaan van voor- en nadelen. Dan is er tot slot nog het fenomeen van de middelste in het gezin, althans niet de oudste of de jongste. Lucille Forer zegt hierover het volgende: "De tweede plaats in een gezin van drie kinderen wordt vaak beschouwd als de moeilijkste van alle geboorteposities. De tweede van twee kinderen wedijvert over het algemeen niet openlijk, maar de tweede van drie zit beknelde in een situatie die het maximum aan potentiële wedijver stimuleert."

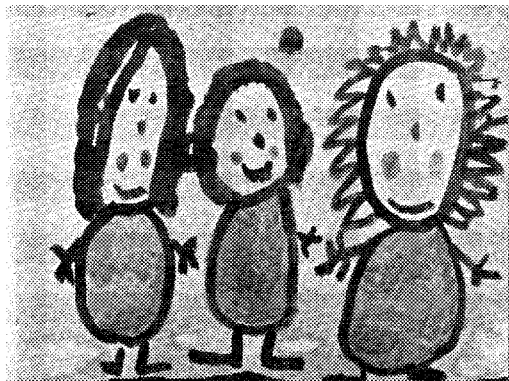
Als bewijs voor het malend effect van het opgroeien tussen twee naaste bloedverwanten, voert Lucille Forer een onderzoek aan van gezinnen met drie kinderen, waarin kinderen van hun onderwijzers de middelste plaats onderscheiden als: "die plaats waar de kans ligt dat ze zich niet aanpassen." Ofschoon de ouders zich erop beriepen dat zij het ene kind niet boven het andere bevoorrechtten.

Hoe dan ook, de middenpositie in een gezin is de meest verraderlijke plaats, vooral wanneer het om kinderen van gelijke sexe gaat. Voor de ouders is het minst favoriet waarschijnlijk de dochter die zowel voorafgegaan wordt als gevolgd door een meisje. In positieve zin echter kan de middelste zuster evenwichtiger en rustiger zijn dan haar meer gedreven oudere zuster. Gezelliger is ze en socialer in de groep, en een goede onderhandelaar, aan een middenweg werkend, een compromis tussen uitersten. De meningen verschillen dus omtrent de middelste plaats, want er zijn theorieën in omloop die zeggen dat de middenplaats hoog gewaardeerd wordt omdat die vrij van lasten en verantwoordelijkheid van de oudste is, en gevrijwaard tegen het tweede klas burgerschap van de jongste. Naar mijn persoonlijke mening hangt het ervaren van de middelste plaats in hoge mate af van de psychische constitutie van het kind.

De slingerang: sector 4

Hebben we vanuit de psychologie de geboorterangorde bekeken als facet van de broer-zuster verhouding, met behulp van de astrologie zullen we wat dieper afdalen in dit fenomeen. We komen dan onvermijdelijk terecht in de ons vertrouwde individuatiespiraal, anders genoemd de slingerang. Zoals bekend neemt het leven en de persoonlijkheidsontwikkeling een aanvang in sector 4. In een eerdere voordracht noemden we het een voortgezet baarmoederstadium, en dat is het dan ook welbeschouwd. Vanaf de geboorte leeft het kind veilig, beschermt en omgeven door toegewijde aandacht binnen de volledige invloedssfeer van de ouders, en dan in hoofdzaak vaak de moeder. Het kind wordt verzorgd en het hoeft zelf nog niets te presteren om het leven aan te kunnen. Het vereenzelvigd zich nog met de ouders, want er is hoegenaamd nog geen differentiatie in psychische zin tussen het ik en de ouder. Het kind kent nog geen enkele vorm van strijd met invloeden uit de buitenwereld, en in zijn beschermde wereldje kan het zich onbedreigd voorbereiden op het moment dat het

geconfronteerd wordt met de buitenwereld. Deze buitenwereld is nodig om hem te helpen zijn *ik* te profileren, maar dat is van latere zorg. Wat in de echte baarmoeder tijdens het prenatale stadium fysiek plaats vond aan opbouw, vindt thans psychisch plaats. Tevens krijgt het aurisch lichaam in deze eerste zeven jaar zijn definitief beslag.

Het gezin, tekening van meisje van 5½ jaar

De slingerang: sector 3

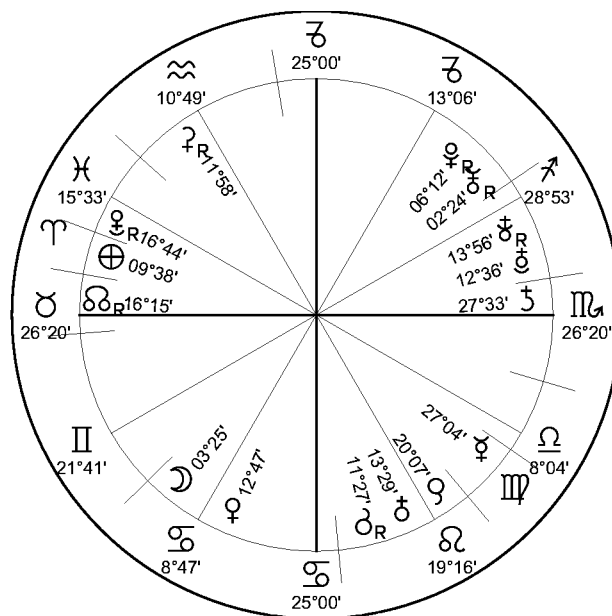
Maar dan komt het moment van de overstap naar sector 3. Dit is naar mijn overtuiging een cruciaal punt in de vroegste ontwikkeling van het individu. Je zou het zelfs de feitelijke of volledige geboorte kunnen noemen, want de mens als sociaal wezen neemt in sector 3 voor het eerst deel aan het gemeenschapsleven. Hij richt zijn aandacht nu naar buiten en ontdekt dat er behalve moeder en vader nog een grote wereld buiten hem is die hem uitnodigt tot verkenning. Het jonge kind leert bewuster waarnemen wanneer het zijn eerste stapjes in die grote wereld heeft gezet, en het gaat zich meester maken van allerlei communicatiemiddelen, zoals praten, lezen en schrijven. Het kind leert weliswaar al eerder praten, maar dit vermogen is meestal pas volkomen en afgerond omstreeks het zesde en zevende levensjaar. Is het kind eenmaal zeven geworden, dan zijn er doorgaans al een of twee broertjes of zusjes wanneer het de oudste is. Toch komt pas op deze leeftijd differentiatie in het waarnemen. Het kind merkt dat er behalve moeder en vader nog meerdere personen tot het gezin behoren. Het moet voortaan zijn wereld delen met anderen, en hier begint eigenlijk het leven, de concurrentie en de plaats van de persoonlijkheid binnen de strijd om het bestaan. En dit is wat de geboortearangorde als consequentie aangeeft; het *ik* ontmoet meerdere "ikjes" en de mensenmaatschappij neemt het kind op of niet. Want als sector 4 niet aangeschakeld is op sector 3 blijft het kind psychisch in dat baarmoederstadium voortleven. Dat wil zeker niet zeggen dat zo'n persoon kinderlijk in de wereld staat en zich onvolwassen gedraagt, dat hoeft beslist niet het geval te zijn. Maar deze mens heeft niet de primaire en basale techniek van het communiceren met de buitenwereld in zich kunnen integreren, en dat werkt het hele leven verder door. Ze compenseren het tekort wel handig, en leren om de weg van het leven toch te gaan, maar er ontbreekt iets fundamenteels aan, namelijk contact met de werkelijkheid

buiten hen zelf, en het durven verlaten van de geborgenheid bij de ouders. Dergelijke personen geven vaak toe de grip op alles wat buiten hen leeft te missen. Dat wil zeggen dat ze ofwel in zichzelf gekeerd zijn, schuw of contacarm, ofwel ze hebben het tekort overgecompenseerd naar een interesseloze, eigengereide rechtlijnige weg in het leven.

Voor ons onderwerp is het echter het belangrijkste dat er op zeker moment het begrip broer of zuster in hun leven verschijnt. Want hun functie is het om het decor te vormen van een nieuwe wereld waar het achtjarige kind binnenstapt. Het is de eerste voorbereiding op de samenleving en de eerste proef op de som van het *ik* tegenover alles wat niet tot dat *ik* behoort.

De stand van heer 3 in de horoscoop geeft natuurlijk informatie over de aard van het communicatievermogen van geborene, maar ook omtrent de rol die de broers of zusters spelen in zijn psychische ontwikkeling. Staat heer 3 bijvoorbeeld in sector 1, dan heeft de broer of zuster veel invloed gehad op het zelfstandig optreden van geborene. Staat heer 3 in sector 7 dan is de kans groot dat geborene iets gemeenschappelijks gaat ondernemen met broer of zuster, zoals deelname in een zaak of iets dergelijks. Staat heer 3 in 10, dan heeft geborene zijn aanzien of welslagen voor een belangrijk deel aan zijn broer of zuster te danken. Met moeilijke aspecten kan het er natuurlijk evengoed op wijzen dat de broer of zuster zijn goede naam misbruikt heeft.

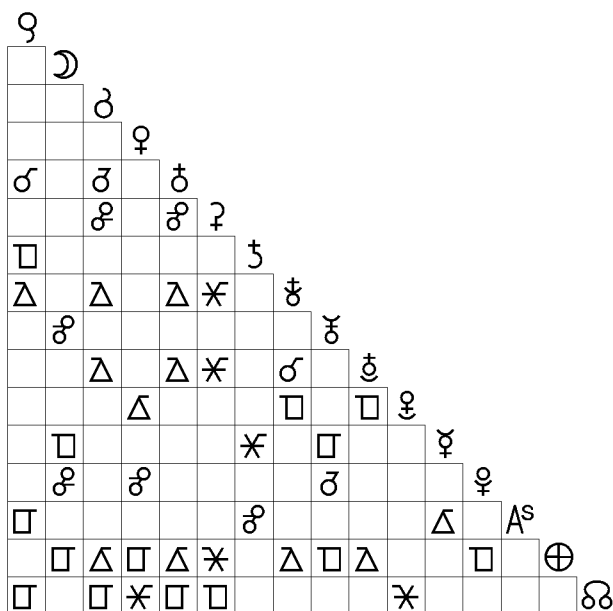
In principe had ik er voor gekozen om u een astrologisch voorbeeld te geven van drie kinderen uit één gezin, maar omdat niet alle beschikbare horoscopen even significant bleken te zijn voor ons onderwerp, heb ik er twee uit een gezin genomen, waarvan de horoscopen echter wel voor zichzelf spreken. Ik zal ze stuk voor stuk met u gaan bekijken en daarna met elkaar in verband brengen.

Horoscoop A (oudere broer)

Horoscoop A

1. Zon in Leo in sector 5 uitgaand vierkant Ascendant: zelfbewust, beheerst, voelt zich het middelpunt, maar krijgt zijn leidende rol niet cadeau. Moet iedere keer weer zijn centraliteit bevestigen.
2. Maan in Cancer in sector 2: gevoelig, ontvankelijk en schuchter in zijn levenshouding. Inspiratief.
3. Zon ingaand vierkant Saturnus in sector 7: zwak zelfvertrouwen, steunt teveel op hulp van anderen.
4. Maan in sector 2 uitgaande oppositie met hr. 12 ingaand conjunct hr. 3: hier zit een probleem met zijn jongere broertje, hetgeen zich later zal openbaren (want nu zijn het nog kleine kinderen), namelijk als volgt.
Deze jongen is zeer ontvankelijk voor en laat zich bepalen door het feit dat zijn broer zich aan hem optrekt. Dit zullen we straks in diens horoscoop kunnen zien.

Horoscoop A, aspectentabel

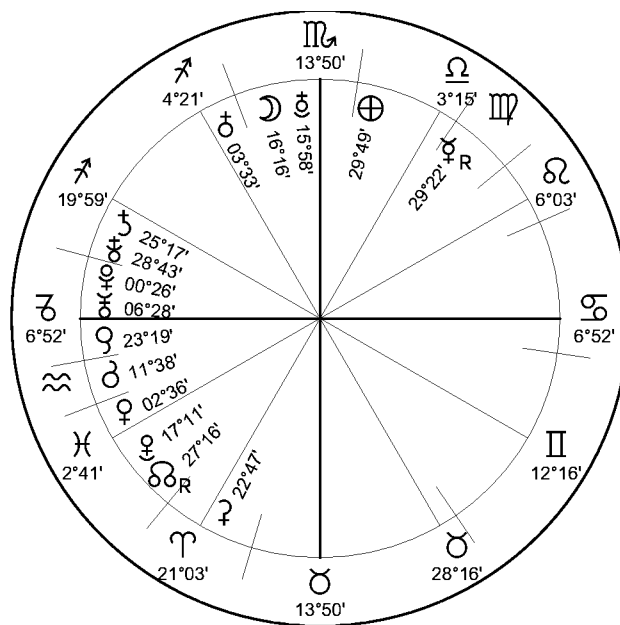
Duiding horoscoop A

Deze jongen echter tracht zich er gevoelsmatig tegen te verzetten dat hij de capaciteiten van zijn jongere broer moet bijspijkeren omdat die teveel op hem steunt.

De jongere zou mogelijk zelfs in omstandigheden kunnen komen dat hij zijn eigen geld niet kan verdienen. De oudere gaat hieronder gebukt. We kunnen dit zien als een negatieve manier van "de oudste te zijn". Toen hij nog alleen was, zal hr. 3 zich wellicht hebben geopenbaard als het vermogen tot contact leggen, en kan hij verlegen en teruggetrokken geweest zijn. Maar toen het jongere broertje er eenmaal was voelde hij dat zijn koninkrijk verstoord werd (hr. 5 is Zon uitgaand vierkant Ascendant) en dat hij de aandacht voortaan moest delen. De twee kinderen verschillen drie jaar, en toen het jongere broertje geboren werd, zat de

oudste in de fase van sector 5, dat wil zeggen in de tweede ondersector van sector 4. Hij heeft de geboorte van zijn jongere broertje dus wel degelijk ervaren als terreinverlies.

Er is evenwel nóg een aanwijzing voor de relatie van afhankelijkheid tussen beiden: bij deze oudste jongen staat hr. 10 ingaande oppositie Ascendant. Hij moet dus iets van een flair hebben om het succes uit te dagen, hij overschat meestal het resultaat van de dingen. Bovendien loopt hr. 5 ingaand vierkant op die hr. 10 en gokt hij als het ware op succes en welslagen. Bij de jongere broer ligt het anders. Laten we nu eens naar diens horoscoop kijken.

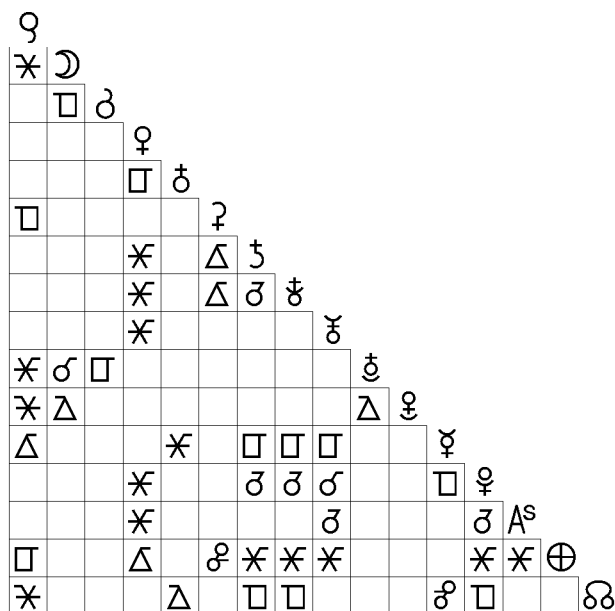
Horoscoop B (jongere broer)

Horoscoop B

1. Zon in Capricornus in sector 1: een jeugdig open karakter maar gevoelig voor eer en welslagen.
2. Maan in 10 uitgaande conjunctie Pluto: zijn levenshouding is ingesteld op waardering ontvangen en hij tracht het succes dan ook af te dwingen. Nu is die Pluto tevens hr. 3 in sector 10. Dat wil zeggen dat hij via zijn broer tot reputatie komt. Bovendien loopt de maan uitgaand conjunct op die hr. 3, en is hij dus helemaal geconditioneerd door het succes dat zijn broer in het leven heeft. Op nog jeugdige leeftijd heeft dat het effect dat bij zijn oudere broer de dingen wel altijd schijnen te lukken, en dat hij niets kan. De jongere heeft namelijk hr. 2 ingaand conjunct Ascendant, wat er op duidt dat hij geen vat heeft op zijn capaciteiten, en vermoedelijk later ook dat het hem financieel niet bepaald voor de wind zal gaan. Bij de oudere broer zagen we juist dat die er gevoelsmatig moeite mee heeft dat hij de capaciteiten van zijn jongere broer steeds moet aanvullen, en dat hem ook zekere schade berokkent. Dit is: Maan uitgaande oppositie hr. 12 ingaand conjunct hr.

3 in 8. De jongere steunt op de oudere, en de oudere heeft eigelijk de handen vol aan zichzelf.

In de horoscoop van de jongste zien we nog iets frappants. Hr. 12 staat in sector 3, waar hr. 8 (in 1) ingaand vierkant op inloopt. Dat zegt ons dat hij teveel profiteert van de oplossingen die zijn broer gewoonlijk aandraagt. Zo zien we hoe twee kinderen uit een gezin op elkaar inwerken, en vooral welk een functie sector 3 en hr. 3 in iemands leven kunnen hebben. De oudere stapte toen hij zeven jaar was de derde sector binnen, en ontmoette daar Venus hr. 6, die hem dienstbaarheid en hulp aan zijn jongere broertje voorhield. Hr. 6 staat trouwens ingaande oppositie met hr. 3 en dat geeft hier per definitie problemen in sector 8. Het geeft zijn eerste contact met de wereld een ondergeschikt karakter. Geen wonder dat zijn Pars dan ook in sector 12 staat: hij moet veel onpersoonlijker worden, en zelfstandig blijven (Pars in Aries) bij het geven van hulp aan anderen. De jongere broer stapte sector 3 in en ontmoette daar zijn hr. 12 als Jupiter. Hij kon zonder noemenswaardige gevolgen wegduiken in sector 3.

Horoscoop B, aspectentabel

Zijn oudere broer loste immers alles voor hem op. Die hr. 12 staat overigens in oppositie met zijn Pars in 9, en dat wil zeggen: zolang hij zijn oudere broer alles laat beslissen zal hij nauwelijks een eigen kijk op de dingen kunnen ontwikkelen. Deze stap naar sector 3 was er dus ook een die niet naar zelfstandigheid leidde.

Tot slot wil ik er nog op wijzen dat de oudste van de twee in de slingerang niet uit sector 3 weggkomt, en dat bevestigt dat zijn broederprobleem (onderdanigheid) steeds de ondertoon blijft vormen van zijn hele verdere ontwikkeling. Want niet weggkomen uit sector 3 wil in de slingerang zeggen dat men niet klaar is, dat de ontwikkeling in sector 3 gestagneerd is, en men niet voldoende in de gelegenheid is

geweest de wereld zó te leren relativeren dat er als vanzelf een zelfstandig *ikcentrum* uit te voorschijn komt. Het gevolg van de arbeid in sector 3 behoort te zijn dat men na veel waargenomen te hebben wat *niet* tot het *ik* behoort, het werkelijke *ik-centrum* leert oprichten, het centrum waar de wil zit en de innerlijke stabiliteit om zich temidden van al het waargenomene staande te houden als een zelfstandig middelpunt. Het niet weggkomen uit sector 3, dus het niet aanschakelen met sector 5, zien we bij die jongen in hr. 5 uitgaand vierkant Ascendant, want hij voert permanent strijd om zijn *ik-kern* te pakken. Ook dit tekort compenseert de mens meestal wel, maar de gezonde basis voor sector 5 ontbreekt hier weer. Deze jongen heeft voor die moeilijke Zon als tegenwicht Saturnus gekregen die nogal pregnant naar voren komt, ingaande oppositie Ascendant.

Besluit

Ik hoop dat ik u hiermee voldoende heb kunnen laten zien hoe wezenlijk belangrijk de overstap van sector 4 naar 3 is in de individuatie, en welke rol het fenomeen broers en zusters erin kan spelen. Zijn de ouders voor het kind de betrouwbare basis waarop het leven op aarde een aanvang kan nemen, de broers en zusters brengen ons namens de ouders de onontkoombare werkelijkheid van het leven binnen. Het leven waarbinnen het *ik* zich onvermijdelijk in de strijd van de machtsverhoudingen moet begeven, om te kunnen ervaren dat het er zelf ook is. Bovendien zijn de broers en zusters, zoals Theo J.J. Ram zegt in zijn boek *Psychologische Astrologie*, de objectivatie van de subjectieve betekenis die aan het begrip kennis verbonden kan zijn, de kennis die eveneens in sector 3 opgedaan wordt door het ego in relatie met zijn buitenwereld. Zodoende is de periode van 7 tot 14 jaar de eerste werkelijke zelfstandige stap naar bewustwording en groei van het ego. De vierde sector is later als het ego verder uitgegroeid is de specifieke sector van de bewustwording, omdat alles wat ervaren wordt daarin bewaard wordt, maar in de slingerang moeten we de vierde sector zien als de voorbereiding op de stap in het leven. En daarom is sector 3 zo belangrijk en zijn de broers en zusters onze helpers in de eerste fase van bewustwording. ■

*Maar weinig mensen komen tot die rijpheid
waar zij dat kritische punt ontdekken,
waar alle waarden omslaan,
zodat steeds duidelijker begrepen wordt
dat er iets is dat men niet begrijpen kan.
Dit is de terugkeer tot het kinderlijke,
maar dan tot het kwadraat verheven.*

Sören Kierkegaard

EEN MIDDAGJE MET HILDEGARD KNEF

Jan Moerbeek

De WvA-bijeenkomst op 10 november 2001 was een werkmiddag, gewijd aan de horoscoop van Hildegard Knef, zangeres van levensliedjes, filmdiva en typisch vertegenwoordigster van de Trümmerfrauen, de generatie jonge Duitse vrouwen die het Wirtschaftswunder moesten waarmaken. Bewonderd en verguisd, onbegrijpelijk actief en herhaaldelijk depressief, vaak ziek, vijftig keer geöpereerd, telkens weer als uit de dood opgestaan, drie maal gehuwd. Een vrouw die een geweldige rel veroorzaakte in het Duitsland van de jaren vijftig door in de film *Die Sünderin* (*The Sinner*) haar onblote boezem te tonen en die met haar (eveneens ontboezemende) liedjes en haar lage, bijna manlijke stem vele fans maakte.

Douwe van Zwol leidde de middag en lokte een gezamenlijk brainstormen uit door gerichte vragen te stellen. Men bleek zich duchtig te hebben geprepareerd en al vrij snel begon zich een aardig astrologisch beeld af te tekenen, dat Douwe door zijn kennis van Knefs leven steeds verder kon invullen. Deze methode, waarbij niet geraden wordt over wie het gaat, maar waarbij het curriculum vitae en de achtergronden bekend zijn, vind ik persoonlijk heel bevredigend.

Al meteen viel op hoe merkwaardig het is dat deze kunstenares – dat zij dat is, daarover werd men het wel eens – zo weinig aspecten in het subject heeft en in het object geen verbinding tussen de sectoren 1 en 5. Interessant in deze horoscoop is het belang van het pars en om te zien hoe een sectorcusp als overbrugging van een oppositie kan

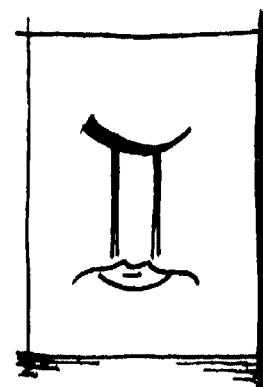
functioneren. Af en toe werd er even stevig gediscussieerd, bijvoorbeeld over het fenomeen dat een overbrugging vaak pas op latere leeftijd bewust kan worden gebruikt. Eerst moet de persoonlijkheid enigszins zijn uitgerijpt. Verder viel weer op wat een prachtig, ja onmisbaar instrument de WvA-astroloog heeft aan het spinnenweb. Daaraan kon deze middag de gehele bespreking worden opgehangen. De verleiding is groot meer te vertellen over het verloop van de geanimeerde bespreking, die in de korte gang (1 = 12 in 1) een mooie samenvatting vond. Knef, die er aanvankelijk ongebreideld op los leefde, zich als het ware *liet* leven, vond ten slotte rust in de anonimiteit en daarin (bij haar derde man) ook zichzelf.

Niet alleen inhoudelijk, maar ook door hun vorm zijn deze bijeenkomsten nuttig voor astrologen in opleiding. Je kunt er allerlei ideeën opdoen, bijvoorbeeld op het punt van methodiek bij het leiden van een horoscoopbespreking. Het is jammer dat er maar twaalf mensen aanwezig waren, temeer omdat deze werkmiddagen op verzoek van donateurs weer zijn opgestart. En bovendien, het was gewoon een heel leuke middag, ten eerste door de interessante horoscoop, ten tweede door de deskundigheid van de spreker en niet te vergeten door de inbreng van de twaalf! Het is een prettig idee dat er nog een dergelijke werkmiddag in het verschiet ligt: in februari zal het onder Douwes leiding ongetwijfeld weer een boeiende horoscoopbespreking worden. Ditmaal betreft het – na Speer en Knef – geen Duitse(r). ■

PLANETENSpraak

Upageya

De grafsteen voor mijn moeder is nu wel ongeveer klaar om geplaatst te worden. Ik was al meer dan een jaar bezig met hakken aan een prachtige onyx, zonder te weten welke bestemming deze steen zou moeten krijgen en zonder te zien hoe toepasselijk de vorm ervan was als gedenksteen op een graf, laat staan op het graf van mijn moeder. Ze is onlangs op 83-jarige

leeftijd binnen een maand van ziek zijn overleden, gelukkig zonder al te zeer te hoeven lijden.

Het laatste houwen aan het beeld en het dagenlang polijsten en afwerken, zorgden voor een aangenaam actief rouwproces waarin ik, naast het afscheid van een soort oergeliefde, mijn wees- worden kon verwerken. En ook intussen kon

wennen aan het idee, als oudste van haar nakomelingen, het estafettestokje van onze familietak over te nemen.

Haar lichamelijk verscheiden ging zo onverwacht snel dat zij, en wij als haar kinderen, geen andere keus hadden dan elkaar in liefde los te laten en juist daardoor zo intens samen te zijn in haar laatste dagen. Ze vertelde me dat ik als klein jongetje ook zo urenlang aan haar ziekbed kon zitten en dan vrede had, net als zij, zonder dat we hoefden te praten, net als nu.

Haar geboortehoroscoop heb ik nooit getrokken, die van mijn overleden vader trouwens ook niet. Ze hebben mij er nooit om gevraagd, waren ook nooit met dat soort dingen bezig, en van mijn kant wilde ik niet inbreken. Een gevoel dat ik nog steeds heb en dat zich langzamerhand vermengt met het niet willen breken met het beeld dat ik van hen heb.

Wel heb ik van het moment na haar laatste uitademing een horoscoop gemaakt. Daarin staat het persoonlijk-ik (Maan) net uitgaand conjunct het aangrijpingspunt voor alle krachten op de waakbewuste werkelijkheid (Ascendant), samen in het teken van de dood (Scorpio). De ik-makende kracht (Saturnus) staat eenzaam, en los (ongaspecteerd) van alle andere krachten, in het gebied van de dood (achtste sector), als alle aardse houvast loslatend symbool voor haar overgang naar een andere dimensie. Saturnus maakt nog wel een ingaande oppositie met het Pars in tweede sector, alsof ze tot op haar laatste ogenblik nog geconfronteerd werd met haar twijfel aan het bestaan van zo'n dimensie. Leren vertrouwen op hogere leiding is de les van Pars in 2. Die les diende de wachter op de drempel kennelijk nog als enige in stand te houden tijdens de desintegratie van haar vormelijk bestaan.

Ze zong nog tot op het laatst in het kerkkoor bij huwelijksmis en uitvaartdienst haar *Sterre der zee die onze schreden geleidt en veilig doet landen ter hemelse reë*. Maar ze beweerde tegelijkertijd ook met stelligheid dat er na de dood niets was... Ik hoop dat ze in haar afsluitende momenten heeft opgelet met het onbevangen en nieuwsgierige vertrouwen van een kind in de Geheel Ondoorgrondelijke Dimensie die ook wel Liefde wordt genoemd.

Die dimensie wordt in de WvA-astrologie vereenzelvigd met de geestelijke Zon en gesymboliseerd door de cirkel met (middel-) punt. Naar analogie zou dan Apollo de menselijke liefde voorstellen als zaak van het hart. Die liefde wordt dan een gevoel genoemd, zoals ook de in de WvA-literatuur nogal eens aangehaalde Bhagavan Das *de Liefde een niet-beredeneerd diepgaand en aangeboren gevoel van ieder afzonderlijk Zelf* noemt dat ten grondslag ligt aan zijn bestaan in eenheid met andere Zelfen, ofwel het *Al-Zelf of het Opperste Zelf*. Ga ik met Bhagavan Das mee, dan is de liefde een gevoel en zouden de zijnsplaneten Apollo en Saturnus, Uranus en Demeter aan bod komen als zogenaamde gevoelsplaneten, zoals ook Ben de Beer van mening is.

Ik kan de liefde op het allerhoogste niveau echter ook als een staat-van-zijn beschouwen waarin alles, inclusief Zelf en niet-Zelf, één is. De ontwaakte, want daar hebben we het dan over, zou dan liefde **zijn**. Het gewoon-menselijk streven naar die eenheid-van-zijn-ofwel-liefde is wat wij mensen m.i. in het algemeen liefde noemen en dat streven uit zich inderdaad in allerlei gevoelens. Dan zou ik de liefde dus niet als een gevoel willen betitelen maar wel het streven-naar-liefde. Dat streven bestaat uit het zoeken naar vereniging en het daadwerkelijk tot stand brengen van een verbinding tussen zelf en niet-zelf. Op die manier zouden dan de uitingsplaneten Venus en Mars, Pluto en Persefone aan bod komen als z.g. gevoelsplaneten. Daar gaan we weer..!

Zoals u wel gemerkt zult hebben is het niet de eerste keer dat ik op dit onderwerp terechtkom. Ik heb het al van vele kanten proberen te benaderen, maar ik kom er niet echt uit in die zin dat ik met stelligheid één categorie planeten als gevoelsplaneten kan aanwijzen. Ik heb sterk de neiging om planeetkrachten op het niveau van de ziel maar allemaal als gevoelskrachten te beschouwen. Argumenten genoeg daarvoor met mijn Vulcanus in Vissen, maar erg helder wordt het er niet van.

Ben de Beer heeft zich via e-mail aangeboden om mij astrologisch uit de knoop te halen en misschien doe ik daarvan in een volgende planetenspraak wel verslag. Echter mijn persoonlijke knoop is niet zo belangrijk, wel de ontwarring van de WvA-leerstof op het punt van de gevoelsplaneten. Het lijkt me zinvol als URANIA het platform mag zijn voor meerdere gefundeerde meningen in deze!

Zo langzamerhand kan ik in steen beter planeetkrachten uitbeelden dan in de daarvoor bestemde *spraken*. Gelukkig maar voor mijn moeder, want ze zou aan die spraken maar weinig hebben gehad. ■

Upageya

De grootheid van een mens

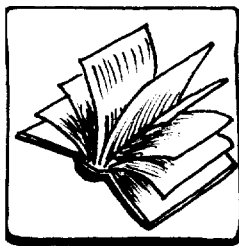
hangt wezenlijk af

van de sterkte

van zijn Godsverhouding.

Sören Kierkegaard

GEBOEKT

Titel: De sutra van Hui Neng
Auteur: Wong Mou Lam
Uitgever: Ankh Hermes
Prijs: f29,75 (gebonden)
ISBN: 90-202-1978-2

Hui Neng (681-713) de zesde patriarch van zen in China, wordt vaak beschouwd als dé geestelijke vader van de zentraditie. Men zegt dat hij als arme ongeletterde houthakker de verlichting bereikte toen hij iemand de *Diamant soetra* hoorde opzeggen. De soetra (een soetra is een lering van de Boeddha; een boeddhistisch geschrift. Soetra's vindt men in alle boeddhistische tradities) van Hui-Neng, ook bekend als de *Platform soetra* beschrijft het leven van deze centrale figuur uit de geschiedenis van het zenboeddhisme en bevat enkele van de meest diepzinnige passages uit de zenliteratuur. De soetra van Hui Neng zowel als de *Diamant soetra* vormen de centrale leringen van de belangrijkste boeddhistische traditie en zijn essentieel voor alle geïnteresseerden in het boeddhisme.

Titel: De diamant soetra
Auteur: A.F. Price (vert.)
Uitgever: Ankh Hermes
Prijs: f24,50 (gebonden)
ISBN: 90-202-1977-4

De *Diamant soetra* is ontstaan in India in de vierde eeuw voor Christus, en wordt beschouwd als een der meest waardevolle boeddhistische teksten en het oudste gevonden gedrukte boek in de wereld. Het boek wordt de *Diamant soetra* genoemd omdat de leringen die erin verwoord zijn als een diamant alle dualistische gedachten wegsnijdt, ons bevrijdt van onze gehechtheid en ons vergezelt op onze weg naar verlichting. De *Diamant soetra* zowel als de *Soetra van Hui Neng* vormen de centrale leringen van de belangrijkste boeddhistische traditie en zijn essentieel voor alle geïnteresseerden in het boeddhisme.

Titel: Ik ben de poort
Auteur: Paul Ferrini
Uitgever: Ankh Hermes
Prijs: f35,- (gebonden)
Paginas: 213
ISBN: 90-202-8240-9

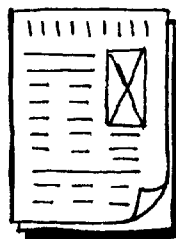
In *Ik ben de poort* horen we in liefdevolle en poëtische taal de stem van Jezus opnieuw doorklinken. Hij richt zich direct tot ons, sprekend over praktische zaken voor elke dag zoals werk en levensonderhoud, relaties, gemeenschapszin,

vergeving en wonderen. Zo levert Ferrini ons een gids vol met kostbare juweeltjes van praktische spiritualiteit. Als je dit boek hebt gelezen, besef je dat de leringen van Jezus nog springlevend zijn. Je leven zal nooit meer hetzelfde zijn. Elizabeth Kübler-Ross zegt over dit boek: *Het belangrijkste boek dat ik ooit las. Ik bestudeer het als een bijbel.* ■

Titel: Kiezen voor natuurlijke antibiotica
Auteur: Petra Neumayer
Uitgever: Ankh Hermes
Prijs: f26,— (pocketuitgave)
ISBN: 90-202-4363-2

Steeds minder mensen zijn bereid bij een infectie of virus hun lichaam met antibiotica te belasten. Dat zal geen verbazing wekken. De nadelen van antibiotica zijn overduidelijk: ze tasten de darmflora aan, verzwakken het afweersysteem van het lichaam en werken vaak niets eens, omdat ziekteverwekkers inmiddels resistent zijn geworden. Deze gids biedt een uniek alternatief: natuurlijke antibiotica, die zonder bijwerkingen helpen bij bacteriële infecties en het optreden van schimmels. Petra Neumayer is werkzaam als onafhankelijk medisch journalist en auteur. Ze heeft reeds diverse boeken over alternatieve geneeswijzen op haar naam staan. ■

Martha Laméris

NIEUWS & ACTUALITEITEN

● Nieuwe tabel voor de hypothetische planeten

De WvA heeft eindelijk een efemeride voor de hypothetische planeten voor de jaren 2000-2050. Tevens is een efemeride gemaakt op basis van de door Ben de Beer voorgestelde alternatieve baangegevens. Verder is een nieuwe sectorentabel berekend. Deze drie tabellen zijn te bestellen via het secretariaat van de WvA.

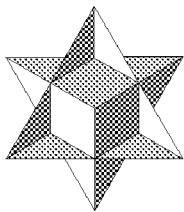
● Het meisje van Nulde

Het geboortekaartje van Rowena Rikkers, het "meisje van Nulde", is afgebeeld in het Rotterdams Dagblad van 4 december 2001. Het vermeldt de volgende geboortegegevens. Rowena is geboren op 30 augustus 1996, om 16.55 uur MEZT te Dordrecht. De Ascendant is 22°51' ♉.

● ASAS lustrum

Van 22 tot en met 24 februari 2002 wordt in Nijmegen een congres gehouden ter gelegenheid van het eerste lustrum van de ASAS (Astrologische Associatie), onder de titel *Astrologie en de Kunst van het Navigeren*. Sprekers zijn onder meer Lea Manders, Selma Schepel en Faye Cossar. Voor inlichtingen: tel. 024 - 355 19 69, e-mail sb019491@wolmail.nl, www: <http://www.ASASastrologen.nl>. ■

Manja van der Toorn

ADRESSEN WvA

Kern

Bestuur van de WvA

Voorzitter: Dhr. Th. Ram
Secretaris: Mevr. M.T.A. van der Toorn
Penningmeester: Mevr. M. van Nieuwburg-v.d. Horst
Leden: Dhr. I. de Boer
Dhr. U. Elbers
Dhr. J.L. Moerbeek
Mevr. B. Moerbeek-Ram

Bibliotheek

Mevr. M.T.A. van der Toorn

Internet

WvA-secretariaat: e-mail stichtingwva@yahoo.com
of stichtingwva@geocities.com

WvA op het World Wide Web:
<http://www.geocities.com/stichtingwva>

Regio's

Algemeen contactpersoon: dhr. U. Elbers

Amstelveen: mevr. J. Stam-Nol, Keizer Karelweg
265, 1181 RD Amstelveen, tel. 020 - 641 89 86

Brabant: dhr. Th. Verwijst, Loo 37, 5388 SB
Nistelrode, tel. 0412 - 611 201

Den Haag: mevr. W. Klein, Parkweg 21 R,
2585 JH, 's-Gravenhage, tel. 070 - 355 66 64

Friesland: mevr. J. Langendijk, 7e Vegelindwarsstraat
3, 8933 DD Leeuwarden, tel. 058 - 212 84 62

Het Gooi: mevr. J.C.M. van der Beek-Zonderland,
Beukenlaan 13, 3762 AE Soest, tel. 035 - 601 09 37

Nijmegen: mevr. B. Claassen, Gorisstraat 32,
6521 CK Nijmegen, tel. 024 - 322 76 31

Utrecht: mevr. R. Camphuijsen, Burg. van Heemstra-
kwartier 95, 3731 TC De Bilt, tel. 030 - 294 19 83,
e-mail emaille_andromeda@yahoo.com

STOA

Stichting Opleidingen Astrologie

Administratie: Mevr. B. Moerbeek-Ram
Docenten: Dhr. B.B. de Beer
Mevr. M.T.A. van der Toorn
Examens: Dhr. D. van Zwol

URANIA

Dhr. I. de Boer

Adressen

Dhr. B.B. de Beer, Gooioord 168, 1103 CL Amsterdam,
tel. 020 - 699 05 25, e-mail bbdebeer@cybercomm.nl

Dhr. I. de Boer, Oostzeedijk 4b, 3063 BB Rotterdam,
tel./fax 010 - 453 18 76, e-mail ingmardb@zonnet.nl

Dhr. U. Elbers (Upageya), Balthasar Beckerstraat 33,
8835 XN Oosterlittens (F), tel. 0517 - 342 394,
fax 0517 - 342 153, e-mail oep.elbers@12move.nl

Mevr. B. Moerbeek-Ram, Stroomerlaan 1, 1861 TJ
Bergen (NH), tel. 072 - 589 44 56, e-mail
b.moerbeek@planet.nl

Dhr. J.L. Moerbeek, Stroomerlaan 1, 1861 TJ,
Bergen (NH), tel. 072 - 589 44 56, e-mail
J.L.Moerbeek@planet.nl

Mevr. M. van Nieuwburg-v.d. Horst, Radiostraat 74,
1223 BE Hilversum, tel. 035 - 685 10 75,
fax 035 - 642 27 62, e-mail hmnieuw@worldonline.nl

Dhr. Th. Ram, Valkeveenselaan 15, 1411 GT
Naarden, tel. 035 - 697 08 02, fax 035 - 683 82 99,
e-mail Ram.Lameris@net.HCC.nl

Mevr. M.T.A. van der Toorn, Oostzeedijk 4a, 3063 BB
Rotterdam, tel. 010 - 453 27 08, e-mail
mvdtoorn@zonnet.nl

Dhr. D. van Zwol, Vierhuisterweg 7,
8919 AH Leeuwarden, tel. 058 - 266 65 66, e-mail
douwe@vanzwol.org of douwevz@bigfoot.com

Stichting Opleidingen Astrologie

De Stichting Opleidingen Astrologie verzorgt de uitgave van een vernieuwde schriftelijke cursus astrologie. In 24 lessen wordt u onder begeleiding van vakkundige docenten vertrouwd gemaakt met de achtergronden en de praktische toepassing van astrologische wetmatigheden volgens het WvA-systeem.

Na afronding van de cursus wordt de gelegenheid geboden een aansluitend examen af te leggen, dat eenmaal per jaar wordt afgenomen. Aan de geslaagden wordt het certificaat uitgereikt. Deze cursus verschaft u een degelijke basis voor verdere studie in de astrologie.

Bent u geïnteresseerd en wilt u nadere informatie, dan kunt u zich wenden tot de administratie. Het is mogelijk een proefles aan te vragen.

Administratie: Mevr. B. Moerbeek-Ram
Stroomerlaan 1, 1861 TJ Bergen (NH)
tel. 072 - 589 44 56, e-mail b.moerbeek@planet.nl

BOEKHANDEL

Nieuwe & Antiquarische boeken

Synthese

GROTE VOORRAAD BINNENLANDSE EN BUITENLANDSE
BOEKEN OP HET GEBIED VAN:
Astrologie - Esoterie

Adres: VAN STOCKUM Boekverkopers
Noordeinde 62, 2514 GK DEN HAAG
Telefoon 070 - 346 33 17, fax 070 - 392 38 95
E-mail: noordeinde@vanstockum.nl, website: www.vanstockum.nl